

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до семінарських та лабораторних занять з дисципліни

«КРИМІНАЛІСТИКА»

*(для студентів денної, заочної та вечірньої форми навчання
спеціальності 6.030401 «Правознавство»)*

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри правознавства
Протокол № 9 від 18.01. 2016 р.

Севєродонецьк, 2016

УДК 343.982.4

Методичні вказівки до семінарських та лабораторних занять студентів з дисципліни «Криміналістика» для студентів денного, заочного та вечірнього відділення, спеціальності 6.030401 правознавство / Укладачі : С.Г. Качурін, О.А.Мезеря, Б.Г.Розовський – Сєверодонецьк: вид-в СНУ ім. В. Даля, 2016. –74 с.

Методичні вказівки спрямовані на вивчення і засвоєння студентами самостійно та на підставі лекційного матеріалу теоретичної основи та практичного матеріалу з дисципліни «Криміналістика», набути поглибленого володіння теоретичних основ криміналістики, засобів криміналістичної техніки, тактичних прийомами провадження слідчих дій, способів посвідчення ходу і результатів слідчої дії, форм їх фіксації.

Методичні вказівки складаються з питань до семінарських занять теоретичного та практичного характеру, лабораторних завдань, переліку питань до заліку та екзамену, списку літератури.

Укладачі:

С.Г. Качурін

О.А.Мезеря

Б.Г.Розовський

Відповідальний за випуск:

В.І.Гніденко

Рецензент:

Л.В.Котова

ВСТУП

Криміналістика виникла і розвивається як наука, спрямована на розроблення теоретических положень і практичних рекомендацій з розслідування злочинів. Протягом більш ніж вікового розвитку криміналістика пройшла шлях розвитку і на даний час є злагодженою системою знань, яка посідає чільне місце у системі професійної підготовки фахівця-правника. Виявлення, розслідування і попередження злочинів – це, перш за все, глибока аналітична робота, яка вимагає використання знань з різних наук. Входячи у блок кримінально-правових наук, криміналістика видиграє важливу роль у професійній підготовці фахівців для правоохоронних органів.

Мета викладання дисципліни

Розкрити теоретико-методологічні основи криміналістики, її основні канали впровадження у практичну діяльність правоохоронних органів нормативно-правових приписів і концептуальних положень кримінального права, кримінального процесу, кримінології.

Усі завдання контрольної роботи відповідають програмним вимогам, мають професіональне спрямування, носять рівнозначний характер складності, при їх вирішенні студент повинен продемонструвати творчу, розумову діяльність та навички інтегрованого, комплексного застосування знань як теоретичного, так і практичного (нормативного) матеріалу.

Вивчення студентами актуальних питань теорії і практики даної дисципліни, оволодіння конкретними знаннями і навиками необхідні для юриста в складних сучасних умовах роботи.

Задачі вивчення дисципліни

Засвоївши дисципліну, студент повинен:

1. Знати:

- види слідів злочинів, механізм їх утворення;

- правила виявлення, фіксації, вилучення і дослідження слідів злочину,

речових доказів тощо;

- технічні засоби збирання доказів під час проведення слідчих дій та можливості їх практичного використання;
- форми використання спеціальних знань в розкритті і розслідуванні злочинів, можливості проведення спеціалістом попередніх досліджень речових доказів і використання їх результатів;
- види судових експертиз та їх можливості у розкритті і розслідуванні злочинів, систему державних експертних установ України;
- методику складання «мовного портрету», суб'єктивних мальованих та композиційних портретів розшукуваних осіб, можливості їх практичного використання;
- тактичні правила і прийоми проведення слідчих дій;
- механізм вчинення окремих видів злочинів (їх криміналістичні характеристики);
- особливості планування розслідування окремих видів злочинів (висування версій, складання планів, взаємодія);
- типові слідчі ситуації, які складаються при розслідуванні окремих видів злочинів, і відповідні їм комплекси слідчих дій та оперативно-розшукових заходів, особливості їх проведення.

2. Уміти:

- аналізувати і оцінювати первинну інформацію про злочин, яка містить його ознаки для прийняття рішення про порушення кримінальної справи;
- формулювати версії і визначати напрямки розслідування злочину, планувати проведення слідчих дій;
- використовувати технічні засоби для виявлення, фіксації та вилучення слідів, інших речових доказів при проведенні слідчих дій;
- використовувати допомогу спеціалістів, кваліфіковано готувати і призначати різні види криміналістичних та інших експертиз;
- оцінювати слідчі ситуації та приймати ефективні тактичні рішення при розслідуванні окремих видів злочинів, тактично кваліфіковано проводити слідчі дії;
- приймати рішення, спрямовані на попередження злочинів по матеріалам

розслідування конкретної кримінальної справи.

3. Мати уявлення: з технологічних, тактичних і методичних аспектах проведення окремих слідчих дій та розслідування у цілому. Криміналістика виникла і розвивається як наука, спрямована на розроблення теоретических положень і практичних рекомендацій з розслідування злочинів. Протягом більш ніж вікового розвитку криміналістика пройшла шлях розвитку і на даний час є злагодженою системою знань, яка посідає чільне місце у системі професійної підготовки фахівця-правника. Виявлення, розслідування і попередження злочинів – це, перш за все, глибока аналітична робота, яка вимагає використання знань з різних наук. Входячи у блок кримінально-правових наук, криміналістика видиграє важливу роль у професійній підготовці фахівців для правоохоронних органів.

Для успішного вивчення курсу студенти повинні, використовуючи та поглиблюючи здобуті теоретичні знання, оволодіти спеціальною літературою, навчальними і методичними посібниками, рекомендований перелік яких міститься у навчальній програмі.

Під час підготовки до семінарських занять студент зобов'язаний виконати термінологічні, методичні завдання, скласти план відповіді на кожне питання семінарського заняття та підготувати реферати.

Завдання лабораторних робіт студент зобов'язаний виконати на занятті, оформити у зошит і здати викладачу.

Невиконання цих завдань тягне за собою незадовільну оцінку.

У навчально-методичних матеріалах подана рекомендована література. Поряд з рекомендованою літературою можна використати також інші доступні джерела.

У результаті вивчення рекомендованої, а також іншої літератури студент повинен підготувати вичерпні відповіді на всі питання семінарського заняття.

Виступаючи на семінарі, студент має чітко характеризувати обговорюване питання теми, прагнучи стислості і логічності викладу. При цьому він може користуватися своїм конспектом, але не зачитувати його замість свого усного виступу, а використовувати лише як план підготовки до семінару. На семінарському занятті студенти виконують письмові роботи, у тому числі у вигляді тестових завдань.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «КРИМІНАЛІСТИКА»

Навчальним планом для вивчення дисципліни «Криміналістика» передбачено

– 120 годин (7, 8 семестр)

Лекції – 42 годин

Практичні заняття – 14 годин

Лабораторні заняття – 14 годин

Самостійна робота – 50 годин

Залік – 7 семестр

Екзамен – 8 семестр

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади криміналістики. Загальні положення криміналістичної техніки. Криміналістична техніка збирання і дослідження слідів злочину.

Змістовий модуль 2. Криміналістична тактика. Методика розслідування окремих видів злочинів.

1. Робоча навчальна програма дисципліни (витяг)

Змістовий модуль 1.

Загальна теорія криміналістики. Криміналістична техніка.

РОЗДІЛ 1. Введення в криміналістку, загальна характеристика механізму вчинення злочинів і діяльності по їх розслідуванню

Тема 1. Об'єкти, предмет, методи, система і задачі криміналістики. Історія виникнення і розвитку криміналістики. Криміналістика як прикладна юридична наука в системі професійної підготовки юристів.

Механізм скоєння злочину та його елементи як об'єкт вивчення криміналістики. Поняття способу злочину. Поняття слідів злочину. Види слідів злочину. Закономірні зв'язки способу злочину, його слідів, особистості злочинця та інших елементів механізму як предмет криміналістики.

Діяльність по виявленню, фіксації, вилученню і використанню слідів злочину як об'єкт вивчення криміналістики. Поняття криміналістичних засобів (технічних, тактичних). Поняття слідчої ситуації. Закономірності застосування криміналістичних засобів при розслідуванні злочинів як предмет криміналістики.

Методи криміналістики (практичний і науковознавчі аспекти). Криміналістичні методи виявлення, фіксації, вилучення і дослідження доказів при розслідуванні злочинів: загальнонаукові (почуттєво-раціональні, математичні,) та спеціальні (власно криміналістичні, спеціальні методи інших наук).

Методи криміналістики, що використовуються нею для вивчення свого об'єкту і предмету: загальнонаукові (опис, логічний аналіз, історичний аналіз, статистичний аналіз та інші); спеціальні (конкретно-соціологічні, психологічні методи).

Система науки криміналістики. Загальнотеоретичні положення, криміналістична техніка, тактика і методика, їх взаємозв'язок. Місце криміналістики в системі наукового знання, її співвідношення з науками кримінального права, кримінально-процесуального права, кримінологією, теорією оперативно-розшукової діяльності, іншими природними, технічними та гуманітарними науками.

Загальні і окремі задачі криміналістики. Сучасні тенденції розвитку криміналістики у вирішенні задач удосконалення діяльності правоохоронних органів по боротьбі із злочинністю.

Тема 2. Криміналістична діагностика та ідентифікація. Розслідування злочину як процес пізнання події минулого. Діагностика та ідентифікація - методи пізнання і одержання доказів при розслідуванні злочинів.

Поняття криміналістичної діагностики. Її використання і значення в розслідуванні злочинів.

Поняття та наукові основи криміналістичної ідентифікації. Об'єкти ідентифікації та їх ознаки (ідентифікований, ідентифікуючий, шуканий, перевірюючий). Зразки для ідентифікаційного дослідження, способи їх одержання та вимоги, що пред'являються до них.

Види ідентифікації. Ідентифікація об'єкту за матеріально-фіксованими відбитками. Ідентифікація об'єкту за його частинами. Ідентифікація об'єкту за уявним образом. Ідентифікація об'єкту за його описом.

Встановлення групової належності як етап та результат ідентифікації. Об'єкти, відносно яких може бути встановлена, як правило, тільки групова належність. Значення встановлення групової належності при розслідуванні злочинів. Взаємозв'язок ідентифікації і діагностики. Процесуальна і непроцесуальна форми ідентифікації і діагностики.

Тема 3. Використання спеціальних знань в розкритті і розслідуванні злочинів. Поняття спеціальних знань і можливості їх використання для одержання орієнтуючої та доказової інформації при розслідуванні злочинів. Непроцесуальна і процесуальна форми використання спеціальних знань, їх правові основи.

Мета залучення спеціаліста до проведення слідчих дій. Взаємодія слідчого і спеціаліста при проведенні слідчих дій.

Поняття експертизи та її види в залежності від спеціальних знань, що використовуються. Роль експертизи в розслідуванні злочинів. Повторна, додаткова, комісійна та комплексна експертизи.

Система державних експертних установ в Україні. Експертні криміналістичні установи МВС України, МЮ України, МОЗ України, їх структура і задачі.

РОЗДІЛ 2. КРИМІНАЛІСТИЧНА ТЕХНІКА ЗБИРАННЯ І ДОСЛІДЖЕННЯ СЛІДІВ ЗЛОЧИНУ

Тема 4. Загальні положення криміналістичної техніки. Правові основи використання технічних засобів в розслідуванні злочинів. Криміналістична техніка як складова частина науки криміналістики. Поняття технічного засобу, технічного прийому, похідних речових доказів. Умови доказового значення результатів використання технічних засобів.

Комплекти технічних засобів, що використовуються слідчим, органом дізнання, експертом - криміналістом при проведенні слідчих дій. Пересувні криміналістичні лабораторії.

Технічні засоби і методи, що застосовуються в експертних лабораторних дослідженнях.

Перспективи застосування досягнень природних і технічних наук в розслідуванні злочинів. Правові основи використання технічних засобів в розслідуванні злочинів. Криміналістична техніка як складова частина науки криміналістики. Поняття технічного засобу, технічного прийому, похідних речових доказів. Умови доказового значення результатів використання технічних засобів.

Комплекти технічних засобів, що використовуються слідчим, органом дізнання, експертом - криміналістом при проведенні слідчих дій. Пересувні криміналістичні лабораторії.

Технічні засоби і методи, що застосовуються в експертних лабораторних дослідженнях. Перспективи застосування досягнень природних і технічних наук в розслідуванні злочинів.

Тема 5. Криміналістична фотографія, звуко- і відеозапис, кінозйомка. Поняття і значення криміналістичної фотографії та її значення в розслідуванні злочинів.

Застосування фотографії при проведенні окремих слідчих дій. Види фотозйомки при огляді місця події, проведення інших слідчих дій. Орієнтуюча, оглядова, вузлова та детальна фотозйомка. Методи фотозйомки: панорамний, масштабний, вимірвальний, стереоскопічний, репродукційний.

Процесуальне оформлення застосування фотографії при проведенні слідчих дій.

Застосування фотографії в експертних дослідженнях. Науково-дослідницькі методи фотозйомки.

Застосування звуко- і відеозапису, кінозйомки при розслідуванні злочинів та процесуальне

оформлення його результатів. Доказове значення результатів застосування фотографії, звуко- і відеозапису, кінозйомки при розслідуванні злочинів.

Тема 6. Криміналістична трасологія. Поняття трасології. Об'єкти дослідження в трасології: сліди-відбитки, механізм утворення слідів. Класифікація слідів-відбитків. Система трасології, як розділу криміналістичної техніки.

Технічні засоби та прийоми пошуку, виявлення, фіксації, вилучення, пакування та дослідження слідів-відбитків та предметів-слідonosіїв.

Ідентифікаційні та діагностичні задачі, які вирішуються трасологічними дослідженнями. Попередні трасологічні дослідження слідів при проведенні слідчих дій. Трасологічна експертиза та її види.

Виявлення слідів рук при огляді місця події, окремих речових доказів та їх визначення в розслідуванні злочинів. Дактилоскопія як розділ трасології. Будова шкіри на долонях рук. Типи і види папілярних візерунків пальців рук і долоні. Властивості папілярних візерунків. Механізм утворення слідів рук при скоєні злочину та їх види. Технічні засоби і прийоми виявлення, фіксації слідів рук. Описування слідів рук в протоколі огляду. Попереднє дослідження слідів рук на місці події.

Виявлення слідів ніг при огляді місця події та їх значення в розслідуванні злочинів. Механізм утворення слідів ніг, їх види. Технічні засоби і прийоми виявлення, фіксації слідів ніг. Описування слідів ніг в протоколі огляду. Попереднє дослідження слідів ніг на місці події і використання його результатів в розшуку підозрюваного. Підготовка і призначення трасологічної експертизи по слідах ніг. Використання слідів ніг в криміналістичних обліках.

Виявлення слідів транспортних засобів при огляді місця події і їх значення в розслідуванні злочинів. Механізм утворення слідів транспортних засобів, їх види. Технічні засоби і прийоми виявлення і фіксації. Описування слідів транспортних засобів в протоколі огляду. Попереднє дослідження слідів на місці події і використання його результатів в розшуку транспортного засобу. Підготовка і призначення трасологічної експертизи по слідах транспортних засобів.

Виявлення слідів зламу та інструментів при огляді місця події і їх значення в розслідуванні злочинів. Способи зламу і механізм утворення слідів, їх види. Технічні засоби і прийоми виявлення і фіксації. Описування слідів в протоколі огляду. Попереднє дослідження слідів знарядь зламу і використання його результатів в розшуку знарядь і підозрюваного. Використання слідів знарядь та інструментів в криміналістичних обліках. Підготовка і призначення експертизи по слідах знарядь зламу та інструментів.

Тема 7. Криміналістичне дослідження зброї та слідів її застосування. Судова балістика як розділ криміналістики. Об'єкти судової балістики: вогнепальна зброя, боєприпаси, сліди пострілу.

Механізм пострілу і утворення його слідів. Види вогнепальної зброї, її кваліфікація. Боєприпаси для вогнепальної зброї. Класифікація слідів пострілу та їх роль у визначенні напрямку, дистанції і місця пострілу.

Виявлення вогнепальної зброї та слідів її застосування при огляді місця події і їх значення в розслідуванні злочину. Правила огляду і фіксації вогнепальної зброї, слідів її застосування.

Попереднє дослідження вогнепальної зброї, слідів пострілу і використання його результатів в розшуку зброї і підозрюваного. Використання куль і гільз в криміналістичних обліках. Підготовка і призначення балістичної експертизи, її можливості.

Діагностичні та ідентифікаційні задачі, які вирішуються судово-балістичною експертизою.

Тема 8. Криміналістичне дослідження документів. Поняття і види документів. Значення документів як джерела доказів при розслідуванні злочинів. Загальні правила огляду документів - речових доказів. Способи захисту документів від підробки.

Способи та ознаки внесення часткових змін в текст документу: підчистки, травлення, змивання, дописування, виправлення. Їх виявлення і фіксація. Експертне дослідження. Способи повної підробки документів.

Способи та ознаки технічної підробки підпису. Їх виявлення і фіксація. Експертне дослідження.

Способи та ознаки підробки відбитків печаток і штампів. Їх виявлення і фіксація. Експертне дослідження.

Виявлення слабо видимих і невидимих текстів. Можливості експертного дослідження. Встановлення тексту спалених документів. Особливості підготовки і призначення експертизи.

Огляд і експертне дослідження текстів, які виготовлені на знакодруючих пристроях: друкуючих машинках, принтерах. Загальні та окремі ознаки знакодруючих пристроїв. Можливості експертного дослідження.

Дослідження матеріалу документів: паперу, чорнил, фарби, тонеру, клею. Встановлення способу виготовлення документів і записів в них. Огляд і експертне дослідження поліграфічної продукції.

Поняття письма, його види.

Почерк: поняття і ознаки почерку. Закономірності формування і зміни навичок почерку. Загальні і окремі ознаки почерку. Почеркознавча експертиза та її можливості. Підготовка матеріалів для почеркознавчої експертизи. Одержання вільних і експериментальних зразків почерку. Вимоги, що пред'являються до порівняльних зразків. Основи методики почеркознавчої експертизи. Складання розшукової таблиці та її використання у встановленні виконавця рукописного тексту.

Письмова мова: поняття та ознаки. Одержання зразків письмової мови. Авторознавча експертиза та її можливості.

Тема 9. Криміналістичне дослідження зовнішності людини (габітологія). Використання даних про ознаки зовнішності людини в розкритті і розслідуванні злочинів. Габітологія, як розділ науки криміналістики, її природньо-наукові основи. Джерела інформації про ознаки зовнішності відомих розшукуваних осіб, невідомих злочинців і загиблих осіб.

Елементи і ознаки зовнішності людини, їх класифікація. Статичні і динамічні ознаки. Загальні і окремі ознаки. Особливі прикмети зовнішності та їх значення для розшуку та ідентифікації людини.

Криміналістичні засоби і методи фіксації ознак зовнішності людини: словесний портрет, пізнавальна фотозйомка, виготовлення суб'єктивних портретів, графічна і пластична реконструкція обличчя по черепу.

Види і форми ототожнювання людини по ознаках зовнішності. Підготовка і призначення портретно-криміналістичної експертизи. Використання ознак зовнішності в обліках.

Змістовий модуль 2.

Криміналістична тактика. Методика розслідування

окремих видів злочинів

РОЗДІЛ 3. КРИМІНАЛІСТИЧНА ТАКТИКА ЗБИРАННЯ І ДОСЛІДЖЕННЯ СЛІДІВ ЗЛОЧИНУ

Тема 10. Загальні положення криміналістичної тактики. Криміналістична тактика як складова частина науки криміналістики. Використання положень логіки, психології, соціології та інших наук в тактиці.

Поняття тактичної задачі розслідування і засобів її вирішення (тактичного прийому, тактичної операції). Принципи слідчої тактики як критерії допустимості і ефективності використання тактичних засобів.

Тактика слідчих дій та її співвідношення з процесуальним порядком їх проведення.

Поняття слідчої ситуації і тактичного рішення. Тактичний ризик.

Взаємозв'язок криміналістичної тактики і техніки в розслідуванні злочинів.

Тема 11. Тактика огляду. Механізм відображення злочинів в оточуючій матеріальній обстановці.

Види огляду і їх особливості. Процесуально - правові основи огляду. Поняття місця події. Значення огляду місця події при розслідуванні злочинів.

Загальні тактичні положення огляду місця події. Учасники огляду та їх функції. Підготовка до огляду. Стадії огляду місця події. Тактичні задачі, що вирішуються в ході огляду. Негативні обставини та їх значення. Фіксація результатів огляду місця події: застосування засобів криміналістичної техніки, складання протоколу та додатків до нього.

Огляд трупа. Тактичні прийоми огляду трупа на місці події. Особливості фіксації результатів огляду трупа.

Огляд тіла живої особи (освідування). Мета огляду тіла особи. Правові та етичні положення освідування. Тактичні прийоми освідування. Судово-медичне освідування особи.

Тема 12. Тактика допиту. Поняття допиту, його види і значення в розслідуванні злочинів. Наукові основи допиту. Поняття тактичних прийомів допиту, критерії (принципи) їх допустимості.

Загальні положення тактики допиту. Підготовка допиту: визначення обставин, що складають предмет допиту; визначення черговості допитів осіб і способу їх викликання; збирання інформації про допитувану особу; вибір часу і місця допиту; технічні забезпечення; складання плану допиту. Структура допиту: вступна частина; вільна розповідь; постановка питань. Поняття психологічного контакту і прийоми його встановлення.

Тактика допиту потерпілих і свідків. Тактика допиту підозрюваних і обвинувачених.

Тактичні прийоми допиту в безконфліктній ситуації. Тактичні прийоми допиту в конфліктній ситуації. Використання доказів та оперативно-розшукової інформації на допиті. Участь в допиті спеціаліста, адвоката.

Особливості допиту неповнолітніх.

Тактичні особливості підготовки і проведення очної ставки. Тактичний ризик. Особливості фіксації допиту.

Тема 13. Тактика пред'явлення для впізнання. Поняття пред'явлення для впізнання як способу одержання доказів при розслідуванні злочинів. Психологічні основи впізнання. Об'єкти і види пред'явлення для впізнання.

Підготовка до пред'явлення для впізнання. Особливості допиту особи, яка може впізнати певний об'єкт.

Загальний порядок і тактичні положення пред'явлення для впізнання живих осіб, трупів, предметів, тварин.

Особливості пред'явлення для впізнання осіб по динамічним ознакам. Особливості пред'явлення для впізнання об'єктів по фотознімкам.

Фіксація ходу і результатів пред'явлення для впізнання: використання технічних засобів, складання протоколу.

Тема 14. Тактика обшуку і виїмки. Поняття обшуку як способу одержання доказів при розслідуванні злочинів. Процесуально-правові основи обшуку. Види обшуку.

Психологічні основи тактики обшуку.

Підготовка до обшуку. Тактичні рекомендації про порядок дій слідчого та інших членів слідчо-оперативної групи на місці обшуку. Тактика обшуку в приміщенні і на ділянці місцевості. Використання науково-технічних засобів. Особистий обшук. Ознаки сховища і тактичні прийоми їх виявлення. Взаємозв'язок технічних засобів і тактичних прийомів обшуку.

Особливості тактики обшуку в готелях, гуртожитках.

Технічні засоби фіксації результатів обшуку, складання протоколу.

Поняття виїмки, її процесуальні основи. Тактика проведення виїмки. Особливості виїмки поштово-телеграфної кореспонденції. Фіксація результатів виїмки.

Тема 15. Тактика слідчого експерименту. Слідчий експеримент. Його сутність і значення в розслідуванні злочинів. Види слідчого експерименту. Підготовка і тактичні прийоми проведення. Оцінка результатів слідчого експерименту.

Фіксація ходу і результатів слідчого експерименту: використання технічних засобів, складання протоколу.

ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

(криміналістична методика)

РОЗДІЛ 4. Загальні положення криміналістичної методики

Тема 16. Поняття і структура криміналістичної методики як частини криміналістики. Криміналістична методика як складова частина науки криміналістики. Її взаємозв'язок з криміналістичною технікою і тактикою.

Методика розслідування злочинів окремого виду, її структурні елементи. Криміналістична характеристика злочинів окремого виду і значення її використання в розслідуванні. Типові слідчі ситуації. Слідчі дії та оперативно-розшукові заходи на початковому етапі розслідування. Подальший етап розслідування. Вивчення особистості обвинуваченого. Встановлення обставин, що сприяють скоєнню злочинів. Прийняття профілактичних заходів.

Тема 17. Криміналістичні версії, планування і організація розслідування злочинів. Особливості пізнання при розслідуванні злочинів. Версія - метод гіпотетичного пізнання при розслідуванні злочинів. Види версій. Загальні і окремі версії. Версії кваліфікації. Типові версії. Слідчі, оперативно - розшукові, експертні, судові версії.

Побудова версій. Основні правила побудови версій. Обґрунтованість версій доказами, оперативно-розшуковою інформацією. Роль узагальнень слідчої практики в побудові версій. Використання логічного апарату (аналізу, синтезу, індукції, дедукції, аналогії тощо).

Перевірка версій. Основні правила перевірки версій. Роль версій при плануванні розслідування, підготовці і проведенні окремих слідчих дій (відшуканні і вилученні слідів злочину).

Поняття і значення планування розслідування злочинів. Принципи планування. Версії - основа плану розслідування. Структура письмового плану розслідування. Допоміжна документація. Планування роботи слідчого по групі кримінальних справ, по яким проводиться розслідування.

Організаційні основи взаємодії слідчого з оперативними і іншими підрозділами органів внутрішніх справ. Взаємозв'язок слідчих дій і оперативно-розшукових заходів. Слідчо-оперативна група як форма організації взаємодії. Використання допомоги спеціалістів, громадськості і засобів масової інформації.

Особливості планування розслідування злочину, що ведеться слідчо-оперативною групою. Прийоми координації сумісної роботи і способи контролю.

ОСОБЛИВА ЧАСТИНА. МЕТОДИКИ РОЗСЛІДУВАННЯ ОКРЕМИХ ВИДІВ ЗЛОЧИНІВ

Тема 18. Методика розслідування вбивств. Криміналістична характеристика вбивств, тяжких тілесних пошкоджень, що спричинили смерть. Ознаки скоєння вбивства неповнолітніми. Типові ситуації порушення кримінальної справи.

Початковий етап розслідування. Слідчі версії і планування розслідування в типових ситуаціях. Комплекс слідчих дій та оперативно-розшукові заходи, характерних для типової ситуації виявлення трупу з ознаками насильницької смерті. Комплекс слідчих дій та оперативно-розшукові заходи, характерних для типової ситуації виявлення частин трупу. Комплекс слідчих дій та оперативно-розшукові заходи, характерних для типової ситуації порушення кримінальної справи в зв'язку з заявою про зникнення людини при обставинах, що вказують на вбивство.

Огляд місця події і трупу. Заходи по встановленню особи вбитого. Призначення судово-медичної експертизи трупу. Допит свідків. Заходи по встановленню, розшуку і затриманню підозрюваного в залежності від способів вбивства з використанням вогнепальної зброї, колючо-ріжучих засобів, шляхом задушення, отруєння тощо. Використання криміналістичних обліків. Допит підозрюваного, Обшук. Призначення криміналістичних та інших експертиз.

Подальший етап розслідування: особливості слідчих дій та оперативно-розшукові заходи, допит обвинуваченого, відтворення обстановки і обставин події. Призначення судово-психіатричної, наркологічної експертиз. Профілактичні заходи.

Тема 19. Методика розслідування крадіжок. Криміналістична характеристика крадіжок. Джерела первісної інформації, їх оцінка і прийняття рішення про порушення кримінальної справи.

Початковий етап розслідування. Слідчі версії і планування в типових ситуаціях. Комплекс слідчих дій та оперативно-розшукові заходи, характерних для типової ситуації порушення кримінальної справи по заяві потерпілого (матеріально-відповідальної, посадової особи). Комплекс слідчих дій та оперативно-розшукові заходи, характерних для типової ситуації порушення кримінальної справи в зв'язку з затриманням підозрюваного на місці скоєння злочину (кишенькові, квартирні крадіжки). Особливості розслідування крадіжок автотранспортних засобів.

Огляд місця події. Допит потерпілого (заявника). Інценування крадіжки та способи її викриття. Призначення криміналістичних експертиз. Заходи по встановленню, розшуку і затриманню підозрюваного. Використання криміналістичних та інших обліків. Допит підозрюваного. Обшук. Ідентифікація підозрюваного і предметів речових доказів.

Подальший етап розслідування: особливості слідчих дій та оперативно-розшукові заходи. Допит обвинуваченого. Відтворення обстановки і обставин події.

Тема 20. Методика розслідування вимагання. Криміналістична характеристика вимагання. Джерела первісної інформації, їх оцінка і прийняття рішення про порушення кримінальної справи.

Початковий етап розслідування. Слідчі версії і планування розслідування в типових ситуаціях. Комплекс слідчих дій та оперативно-розшукові заходи, характерних для типової ситуації, коли особа злочинця відома. Комплекс слідчих дій та оперативно-розшукові заходи для типової ситуації, коли особа злочинця невідома.

Допит потерпілого. Підготовка та організація прослуховування телефонних переговорів і використання технічних засобів фіксації. Допит свідків. Заходи по встановленню, розшуку і затриманню підозрюваного. Використання криміналістичних та інших обліків. Допит підозрюваного. Обшук. Пред'явлення для впізнання по голосу. Підготовка і призначення фоноскопичної та почеркознавчих експертиз.

Подальший етап розслідування: особливості слідчих дій та оперативно-розшукові заходи. Особливості планування та проведення криміналістичних. Комплекс слідчих дій та оперативно-розшукові заходи для типової ситуації, коли вимагачі утримують заручника. Допит потерпілого. Допит підозрюваного. Огляд місця утримання заручника. Пред'явлення для впізнання. Призначення експертизи.

Тема 21. Методика розслідування шахрайства. Криміналістична характеристика шахрайства. Джерела первісної інформації, їх оцінки і прийняття рішення про порушення кримінальної справи.

Початковий етап розслідування. Слідчі версії і планування в типових ситуаціях. Комплекс слідчих дій та оперативно-розшукові заходи, характерних для типової ситуації, коли шахрай є знайомим потерпілого. Комплекс слідчих дій та оперативно-розшукові заходи, характерних для типової ситуації, коли шахрайство скоюється особою незнайомою потерпілому.

Особливості розслідування шахрайства в сфері підприємницької діяльності. Особливості розслідування шахрайства з фінансовими ресурсами.

Допит потерпілого. Допит свідків. Віймка і огляд речових доказів, документів. Призначення криміналістичних експертиз. Заходи по встановленню, розшуку і затриманню

підозрюваного. Використання криміналістичних та інших обліків. Допит підозрюваного. Обшук. Пред'явлення для впізнання.

Подальший етап розслідування: особливості слідчих дій та оперативно-розшукові заходи.

Тема 22. Методика розслідування привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем. Криміналістична характеристика злочину. Джерела первісної інформації, їх оцінка і прийняття рішення про порушення кримінальної справи.

Початковий етап розслідування. Слідчі версії і планування розслідування в типових ситуаціях. Комплекс слідчих дій та оперативно-розшукові заходи, характерних для типової ситуації порушення кримінальної справи на основі матеріалів, ревізій або інвентаризації, коли про це відомо матеріально-відповідальним особам. Комплекс слідчих дій та оперативно-розшукові заходи, характерних для типової ситуації порушення кримінальної справи на основі матеріалів, одержаних оперативно-розшуковим шляхом, коли про це матеріально-відповідальним особам невідомо.

Призначення ревізії. Виймка і огляд документів. Огляд приміщень, складів матеріальних цінностей. Обшук. Призначення криміналістичних експертиз. Допит підозрюваних, свідків. Забезпечення відшкодування матеріальних збитків.

Подальший етап розслідування: особливості слідчих дій та оперативно-розшукові заходи. Допит обвинуваченого. Підготовка і призначення судово-бухгалтерської, товарознавчої і інженеро-технологічної експертиз.

Тема 23. Методика розслідування злочинів, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів. Криміналістична характеристика незаконних дій з наркотичними засобами. Первісний матеріал про злочин, його оцінка і прийняття рішення про порушення кримінальної справи.

Початковий етап розслідування. Слідчі версії і планування розслідування в типових ситуаціях.

Комплекс слідчих дій та оперативно-розшукові заходи, характерних для типової ситуації затримання підозрюваного при незаконному перевезенні, зберіганні, виготовленні наркотичних засобів. Особливості типової слідчої ситуації затримання підозрюваного при незаконному збуті або придбанні наркотичних засобів.

Огляд предметів речових доказів. Судово-медичне освідчення підозрюваного. Допит підозрюваного. Обшук. Призначення судово-хімічної та інших експертиз. Допит свідків.

Подальший етап розслідування: слідчих дій та оперативно-розшукові заходи. Допит обвинуваченого. Призначення судово-наркологічної експертизи. Профілактичні заходи.

**ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Теоретико-методологічні
засади криміналістики. Загальні положення криміналістичної техніки.**

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

(Загальнотеоретичні положення, криміналістична техніка і тактика)

**ВВЕДЕННЯ В КРИМІНАЛІСТКУ, ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА
МЕХАНІЗМУ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ І ДІЯЛЬНОСТІ ПО ЇХ РОЗСЛІДУВАННЮ**

Тема 1. Об'єкти, предмет, методи, система і задачі криміналістики

Заняття - 2 год.

План:

1. Механізм скоєння злочину як предмет вивчення криміналістики. Закономірні зв'язки між елементами механізму скоєння злочину.
2. Методи криміналістики, що використовуються при розслідуванні злочинів.
3. Система науки криміналістики.
4. Загальні і окремі задачі криміналістики.
5. Значення криміналістики в системі професійної підготовки фахівця для органів внутрішніх справ.

Методичні рекомендації та практичні завдання.

Метою даного семінарського заняття є закріплення і поглиблення знань студентів з теоретико-методологічних засад криміналістики.

При підготовці до заняття треба враховувати, що вивчення будь-якої науки завжди починається зі з'ясування її предмету. Розуміння предмету криміналістики дозволяє чітко визначити її зміст, систему і, відповідно, місце в професійній підготовці фахівця-правознавця.

Предметом будь-якої науки є визначені нею закономірності. Криміналістикою вивчаються дві групи закономірностей. Перша пов'язана з механізмом здійснення злочинів, інша – із процесом розслідування злочинів. У зв'язку з цим при підготовці до заняття необхідно ознайомитися і засвоїти такі основні поняття предмета криміналістики: механізм здійснення злочину і елементи, що його складають (спосіб та сліди злочину, особа злочинця та потерпілого, предмет посягання та ін.); збирання доказів і його етапи (пошук, виявлення, фіксація, вилучення, дослідження, оцінка, використання).

Студентам необхідно засвоїти, що при розслідуванні злочинів використовуються різноманітні методи пізнання окремих фактів і явищ об'єктивної дійсності. Криміналістикою ці методи упорядковані в три групи: 1) загальні: діалектичний та логічні методи; 2) загальнонаукові: спостереження, опис, порівняння, експеримент, моделювання, вимір, обчислення; 3) спеціальні - власно криміналістичні та ті, які розроблені суміжними (судова медицина, судова експертологія) й іншими науками. При підготовці до заняття необхідно розглянути кожний із зазначених методів та як вони використовуються при розслідуванні злочинів.

Для того щоб система науки задовольняла вимогам, пропонованим до наукового знання, вона повинна адекватно відбивати структуру предмета даної науки і її соціальну

функцію. Сучасні представлення про зміст криміналістичної науки дозволяють виділити в її системі чотири розділи: загальна теорія криміналістики, криміналістична техніка, криміналістична тактика, криміналістична методика розслідування окремих видів злочинів. Студентам варто усвідомити зміст кожної з виділених частин.

Ключові терміни та поняття до теми:

Теоретико-методологічні засади криміналістики, предмет та система науки, механізм скоєння злочину, закономірності відображення інформації.

Теми для рефератів:

1. Предмет, система і задачі науки криміналістики.
2. Значення криміналістики у вдосконаленні майстерності слідчих працівників органів внутрішніх справ.

Практичне завдання

1. Складіть схему елементів механізму скоєння злочину.
2. Складіть схему методів криміналістики.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Що є предметом вивчення криміналістики?
2. Що являють собою закономірності злочинної діяльності?
3. Що являють собою закономірності діяльності з розслідування злочинів?
4. Яке завдання вирішується криміналістикою?
5. Які криміналістичні методи практичного пізнання використовуються при розслідуванні злочинів ?
6. Визначте зв'язок криміналістики і кримінології, науки кримінального права та процесу?

Література.

1. Белкин Р.С. История отечественной криминалистики. М., 1999.
2. Белкин Р.С. Общая теория советской криминалистики. Саратов, 1986
3. Белкин Р.С., Винберг А.И. Криминалистика. Общетеоретические проблемы. М., 1973.
4. Васильев А.Н., Яблоков Н.П. Предмет, система и теоретические основы криминалистики. М., 1984.
5. Винберг А.И. Роль учения Е.Ф.Буринского в формировании отечественной криминалистики. Волгоград, 1981.
6. Клименко Н.И., Кириченко А.А. Криминалистика как наука и учебная дисциплина. Днепропетровск, 1994.
7. Краснобаев Ю.И. Совершенствование предварительного следствия и предмет советской криминалистики. Волгоград, 1979.
8. Крылов И.Ф. Очерки истории криминалистики и криминалистической экспертизы. Л., 1975.
9. Кустов А.М. Теоретические основы криминалистического учения о механизме преступления. – М.: Акад. МВД России, 1997.
10. Лузгин И.М. Методологические проблемы расследования. М., 1973.
11. Лузгин И.М. Моделирование при расследовании преступлений. М., 1981.

12. Селиванов Н.А. Советская криминалистика: система понятий. М., 1982.
13. Криміналістика : підручник / В.Д. Берназ; МВС України, ХНУВС. – Х.: ХНУВС, 2013 – 667с.

ХАРАКТЕРИСТИКА КРИМІНАЛІСТИЧНИХ МЕТОДІВ І ЗАСОБІВ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ

Тема 2. Криміналістична діагностика та ідентифікація **Заняття - 2 год.**

План

1. Поняття криміналістичної ідентифікації як методу пізнання і одержання доказів при розслідуванні злочинів.
2. Об'єкти ідентифікації та їх ознаки. Види ідентифікації.
3. Поняття криміналістичної діагностики та її значення при розслідуванні злочинів.
4. Зразки для порівняльного дослідження: поняття та види.
5. Встановлення групової належності об'єкту і його доказове значення.

Методичні рекомендації та практичні завдання.

Метою даного семінарського заняття є закріплення і поглиблення знань студентів з поняття криміналістичних методів діагностики та ідентифікації.

Вихідним положенням для заняття по даній темі є положення про розслідування злочину як процесу пізнання події минулого, що протікає у формі доказування. Особливість пізнання злочину як події минулого обумовлює використання таких методів як діагностика та ідентифікація (ототожнювання).

Діагностика (розпізнавання) має на увазі вивчення матеріальної обстановки місця події з метою виявлення слідів злочину, встановлення їхнього виду і механізму утворення, визначення виду (типу) слідоутворюючого об'єкта. На прикладі різноманітних слідів усвідомлюється сутність діагностичних досліджень. Як правило, вказані дослідження передують ідентифікаційним.

Ідентифікація являє собою встановлення конкретного, індивідуально-визначеного по обставинах кримінальної справи об'єкта по залишеним їм слідам. У процесі ідентифікації виділяють ідентифікований, ідентифікуючий, шуканий, перевірюючі об'єкти. При розслідуванні злочинів розрізняють кілька видів ідентифікації: за матеріально-фіксованим відображенням ознак об'єктів; за ідеальними слідами злочину (уявленими образами); за описом властивостей (ознак); ототожнення цілого об'єкта за розділеними частинами (за єдиним джерелом походження).

При підготовці до заняття необхідно усвідомити сутність і значення кожного з зазначених об'єктів і видів ідентифікації.

Проведення ідентифікації неможливо без зразків для порівняльного дослідження, що відбираються від об'єктів, що перевіряються. За часом походження необхідно розрізняти вільні, умовно-вільні, експериментальні зразки. Кожний із зазначених зразків порівняння відбирається для ідентифікаційного дослідження шляхом проведення окремих слідчих дій і різних експертиз.

Результатом ідентифікаційного дослідження є встановлення тотожності, заперечення тотожності, встановлення групової належності. Варто розуміти, що належність об'єктів до

однієї групи є лише проміжним етапом ідентифікації, коли кінцева тотожність не досягається за різних причин.

Ключові терміни та поняття до теми:

Криміналістична ідентифікація, криміналістична діагностика, встановлення тотожності, встановлення групової належності, вільні, умовно-вільні, експериментальні зразки для порівняльного дослідження.

Теми для рефератів:

1. Використання діагностики в розслідуванні злочинів.
2. Роль ідентифікації в розслідуванні злочинів.

Практичне завдання

1. Складіть схему класифікації елементів ідентифікаційних признаков.
2. Складіть схему об'єктів криміналістичної ідентифікації та криміналістичної діагностики.

Питання та завдання для самоконтролю

1. У чому полягає сутність криміналістичної діагностики та ідентифікації?
2. Що таке ідентифікаційний період, поле?
3. Які існують види та форми криміналістичної ідентифікації?
4. Дайте визначення поняття встановлення групової належності об'єкта?

Література.

1. Дубровин С.В. Методологические основы криминалистической диагностики: Моногр. - М., 2002.
2. Жбанков В.А. Получение образцов для сравнительного исследования. М., 1992.
3. Зотов Б.Л. Идентификация в криминалистике. М., 1973.
4. Колмаков В.П. Идентификационные действия следователя. М., 1977.
5. Корухов Ю.Г. Криминалистическая диагностика при расследовании преступлений. М., 1998.
6. Колдин В.Я. Идентификация при расследовании преступлений. М., 1978.
7. Сегай М.Я. Методология судебной идентификации. К., 1970.
8. Криміналістика : підручник / В.Д. Берназ; МВС України, ХНУВС. – Х.: ХНУВС, 2013 – 667с.

РОЗДІЛ II. КРИМІНАЛІСТИЧНА ТЕХНІКА ЗБИРАННЯ І ДОСЛІДЖЕННЯ СЛІДІВ ЗЛОЧИНУ

Тема 3. Загальні положення криміналістичної техніки

Заняття 1 – 1 год.

План:

1. Поняття, система і правові підстави застосування засобів криміналістичної техніки.
2. Техніко-криміналістичні засоби і методи збирання речових доказів, слідів злочину.
3. Методи і засоби попереднього й експертного дослідження речових доказів.

Методичні рекомендації та практичні завдання.

Метою даного семінарського заняття є закріплення і поглиблення знань студентів з поняття положень розділу криміналістики – криміналістичної техніки.

Криміналістична техніка – розділ криміналістики, у якому розробляється система наукових положень і заснованих на них технічних засобів, прийомів, методів збирання і дослідження доказів при розслідуванні злочинів. Крім того, криміналістичною технікою позначають сукупність технічних засобів: приладів, інструментів, матеріалів, застосовуваних для збирання і дослідження доказів. Як розділ криміналістики криміналістична техніка включає: криміналістичну фотографію і відеозапис, трасологію, криміналістичне дослідження вогнепальної та холодної зброї, почерку, письмової мови, документів, зовнішності людини й ін.

Техніко-криміналістичні засоби збирання доказів підрозділяються в залежності від мети застосування для пошуку і виявлення речових доказів (засоби висвітлення, оптичні збільшувальні прилади, металошукачі), їх фіксації (фото-, відеотехніка), вилучення слідів злочину.

Методи і прилади дослідження речових доказів підрозділяються по тим властивостям речових доказів для визначення яких вони застосовуються: 1) вивчення морфології, тобто зовнішньої будови (мікроскопічні методи); 2) елементного і молекулярного складу (спектроскопічні, хроматографічні методи, краплинний аналіз); 3) структури матеріалу досліджуваних об'єктів (рентгеноскопія).

Суб'єктами використання криміналістичної техніки є слідчі, спеціалісти, які залучаються для проведення слідчих дій, судові експерти при провадженні експертиз за постановою слідчого (судді).

Ключові терміни та поняття до теми:

Криміналістична техніка, отрасли криміналістичної техніки, суб'єктами використання криміналістичної техніки, суб'єкти встановлення тотожності, встановлення групової належності, технічні засоби, прийоми, методи збирання і дослідження доказів при розслідуванні злочинів.

Теми для рефератів:

1. Роль криміналістичної техніки в розкритті і розслідуванні злочинів.
2. Правові основи використання техніко-криміналістичних засобів і методів в діяльності ОВС.

Практичне завдання

1. Складіть схему комплектів техніко-криміналістичних засобів, що використовуються для виявлення, фіксації і вилучення слідів злочину – джерел доказів.
2. Складіть схему комплектів техніко-криміналістичних засобів, що використовуються при проведенні експертного дослідження речових доказів.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Криміналістична техніка і правові підстави її використання при розслідуванні злочинів?
2. Що являють собою техніко-криміналістичні засоби, що використовуються при проведенні експертного дослідження речових доказів?

3. Що являють собою техніко-криміналістичні засоби, що використовуються для виявлення, фіксації і вилучення слідів злочину – джерел доказів?

4. Яким критеріям повинна відповідати криміналістична техніка?

Література.

1. Волынский В.А. Техничко-криминалистическое обеспечение раскрытия и расследования преступлений., 1994.
2. Гончаренко В.И. Научно-технические средства в следственной практике. Киев, 1984.
3. Грамович Г.И. Основы криминалистической техники. Минск, 1981.
4. Грамович Г.И. Научно-технические средства: современное состояние, эффективность использования в раскрытии и расследовании преступлений. Минск, 1989.
5. Е.П. Использование современных научно-технических средств при расследовании уголовных дел. Свердловск, 1985.
6. Салтевский М.В. Следы человека и приемы их использования для получения Ищенко информации о преступнике и обстоятельствах преступления. Киев, 1983
7. Салтевский М.В. Собирание криминалистической информации техническими средствами на предварительном следствии. Киев, 1980.
8. Криміналістика : підручник / В.Д. Берназ; МВС України, ХНУВС. – Х.: ХНУВС, 2013 – 667с.

Тема: Використання спеціальних знань в розкритті і розслідуванні злочинів

Заняття 2- 1 год.

План:

1. Поняття спеціальних знань і обізнанної особи. Процесуальна і непроцесуальна форми використання спеціальних знань в розкритті і розслідуванні злочинів.
2. Взаємодія слідчого і спеціаліста при проведенні окремих слідчих дій.
3. Поняття судової експертизи та її види.
4. Права, обов'язки та відповідальність експерта. Відмінності (правові та функціональні) судового експерта від спеціаліста, який приймає участь у слідчій дії.
5. Система державних експертних установ в Україні та їх функції.

Матеріальне забезпечення:

Протоколи слідчих дій, що проводились за участю спеціаліста; постанови про призначення криміналістичних експертиз (15 комплектів на групу).

Методичні рекомендації, практичні та лабораторні завдання.

При підготовці до заняття необхідно засвоїти, що при розслідуванні злочинів і встановлення їх окремих обставин нерідко стає можливим лише в результаті застосування певних спеціальних знань.

Знання іменуються “спеціальними” для їхнього розрізнення від юридичних (правових) знань, якими зобов'язаний володіти слідчий. Законодавець під спеціальними має на увазі знання в області техніки, науки, мистецтва й ін.(ст.71 КПК).

До процесуального відносяться форми застосування спеціальних знань які прямо зазначені в Кримінально-процесуальному кодексі. Найважливішими з них є провадження криміналістичних і інших судових експертиз, а також залучення спеціаліста при проведенні слідчих дій. Необхідно зрозуміти різницю між процесуальними функціями спеціаліста (ст.71

КПК) і судового експерта (ст.69 КПК). Спеціаліст є помічником слідчого при пошуку, фіксації, вилученні слідів злочину під час проведення слідчих дій. Експерт є самостійною процесуальною фігурою. У своєму висновку експерт відмічає дослідження, які були їм проведені для дачі обґрунтованої відповіді на поставлені слідчим питання.

Непроцесуальними - є форми застосування спеціальних знань особами, що їх використовують, які не мають процесуальних прав, обов'язків і не несуть кримінальної відповідальності або ті, які в загалі не знайшли відображення в Кримінально-процесуальному кодексі. Однак непроцесуальне застосування спеціальних знань необхідно для правильного вирішення питання про порушення кримінальної справи або для оперативного одержання необхідної для розслідування справи інформації.

Теми для рефератів:

1. Використання висновку експерта для встановлення обставин скоєного злочину й особи злочинця.
2. Використання спеціальних знань в розкритті та розслідуванні злочинів.

Література.

1. КПК України: ст.ст. 71, 72, 101, 102, 242-245.
2. Арсеньев В.Д., Заблоцкий В.Г. Использование специальных знаний при установлении фактических обстоятельств уголовного дела. Красноярск, 1986.
3. Астапкина С.М., Дубовицкая, Л.П., Плесковских Ю.Г. Участие специалиста-криминалиста в расследовании преступлений. М., 1992.
4. Махов В.Н. Использование знаний сведущих лиц при расследовании преступлений. М., 2000
5. Грамович Г.И. Тактика использования специальных знаний в раскрытии и расследовании преступлений. Минск, 1987.
6. Закатов А.А., Оропай Ю.Н. Использование научно-технических средств и специальных знаний в расследовании преступлений. К., 1980
7. Ищенко П.П. Специалист в следственных действиях (уголовно-процессуальные и криминалистические аспекты). М., 1990.
8. Лисиченко В.К. Использование данных естественных и технических наук в следственной и судебной практике. Киев, 1979.
9. Хрусталеv В.Н., Трубицын Р.Ю. Участие специалиста-криминалиста в следственных действиях. – СПб.: Питер, 2003.
10. Щербаковский М.Г., Кравченко А.А. Использование специальных знаний в раскрытии и расследовании преступлений. Харьков, 1999.
11. Щербаковский М.Г. Судебные экспертизы: назначение, производство, использование. Х., 2005.
12. Качурин С.Г. Тактика проведения судебно-почерковедческой экспертизы. – Луганск, 2009г.
13. Криміналістика : підручник / В.Д. Берназ; МВС України, ХНУВС. – Х.: ХНУВС, 2013 – 667с.

Криміналістична техніка збирання і дослідження слідів злочину.

Тема 4. Криміналістична фотографія, звуко- і відеозапис, кінозйомка Заняття 1 год.

План:

1. Загальне поняття фотографії і її основні стадії.
2. Види і способи фотозйомки при огляді місця події та проведенні інших слідчих дій.
3. Особливості фотографування місця події на місцевості і в приміщенні.
4. Матеріальне забезпечення: фотоапарати, споряджені фотоплівкою, масштабні лінійки.
5. Правила використання звукозапису при проведенні окремих слідчих дій.
6. Правила використання відеозапису і кінозйомки при проведенні окремих слідчих дій.

Методичні рекомендації, практичні та лабораторні завдання.

Метою даного семінарського заняття є закріплення і поглиблення знань студентів з поняття положень розділу криміналістики – криміналістичної фотографії, звуко- і відеозапису, кінозйомки.

Фотографія є важливим додатковим засобом фіксування доказової інформації при розслідуванні злочинів. Тому знання можливостей фотографії, технічних характеристик фотоапаратів і фотоматеріалів та умінь їх використовувати при розслідуванні злочинів займає важливе місце в професійній підготовці слідчого. При підготовці до заняття курсантам необхідно вивчити рекомендовану літературу.

Студенти під керівництвом викладача виходять на інсценоване місце події по одній із фабул кримінальної справи і проводять учбове фотографування “місця події”. Кожний студент повинен виконати наступні види фотозйомки: орієнтовну - панорамним способом (два-три кадри); оглядову (один-два кадри); вузлову (один-два кадри); детальну (один-два кадри) - масштабним способом (сліди ніг, протектора колеса, предмету).

Під час фотографування студенти в робочих зошитах складають фрагмент протоколу огляду місця події, в якому повинно бути зафіксовано: назва фотоапарату; світлочутливість фотоплівки; найменування об'єктів фотозйомки; витримка і діафрагма.

Після закінчення зйомки фотоапарати розряджаються, плівка упаковується, підписується і здається викладачу.

Після контрольного опитування студентам демонструються фрагменти відеозаписів окремих слідчих дій, учбових кінофільмів, які обговорюються.

Під час самостійної підготовки результати занять студенти оформлюють у вигляді **лабораторної роботи №1**, яка здається викладачу для перевірки. Лабораторна робота складається з двох частин: фрагменту протоколу огляду місця події по фабулі кримінальної справи, визначеної викладачем; фототаблиці до протоколу огляду місця події.

Оформлення фототаблиці студенти виконують, користуючись зразками, що містяться в учбово-методичному кабінеті кафедри. При необхідності одержують консультацію у викладача.

Ключові терміни та поняття до теми:

Криміналістична фотографія, звуко- і відеозапис, кінозйомка, види фотозйомки: орієнтовна - панорамним способом (два-три кадри); оглядова (один-два кадри); вузлова (один-

два кадри); детальна (один-два кадри) - масштабним способом (сліди ніг, протектора колеса, предмету).

Теми для рефератів:

1. Використання методів криміналістичної фотографії при проведенні слідчих дій.
2. Фотографування і відеозапис як засіб фіксації результатів слідчої діяльності.

Практичне завдання

1. Назвіть основні частини фотоапарату та дайте їм характеристику.
2. Складіть схему фототаблиці та дайте характеристику її елементам.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Для чого призначена криміналістична фотографія, звуко- і відеозапис, кінозйомка?
2. Що являють собою технічні засоби, що використовуються для фотографічної фіксації?
3. Що розуміють під панорамуванням та коли його застосовують?
4. Що повинні містити оглядові, вузлові та детальні фотознімки?
5. Які науково-технічні засоби використовуються для звуко- і відеозапису, фотографії при проведенні слідчих дій?

Література:

1. КПК України: ст. 104-107.
2. Ищенко П.П., Ищенко Е.П. Основы судебной фотографии, кино съемки и видеозаписи. Екатеринбург., 1992.
3. Постика, И.В. Судебная (криминалистическая) фотография: теория и практика: Моногр. - Одеса, 2002.
4. Салтевский М.В., Лысов Н.Н. Криминалистическая фотография, кинематография и видеозапись в правоохранительной деятельности. Киев, 1993.
5. Салтевский М.В., Гапонов Ю.С. Вопросы судебной фотографии и кино съемки. Киев, 1974.
6. Салтевский М.В., Ломако З.М., Щербатов В.Ф. Измерительная фотосъемка в следственной практике. Киев, 1976.
7. Колесниченко А.Н., Найдис И.Д. Судебная фотография. Харьков, 1981.
8. Морозов Б.Н. Использование криминалистической фотографии при расследовании преступлений. Ташкент. 1990.
9. Силкин П.Ф. Судебно-исследовательская фотография. Волгоград, 1979.
10. Криміналістика : підручник / В.Д. Берназ; МВС України, ХНУВС. – Х.: ХНУВС, 2013 – 667с.

Тема 5. Криміналістична трасологія

Заняття 1 – 0,5 год.

Криміналістичне дослідження слідів рук

План:

1. Сліди рук та їх значення при розслідуванні злочинів. Властивості папілярних візерунків. Дактилоскопія як розділ криміналістики.

2. Прийоми і технічні засоби виявлення і вилучення слідів рук при огляді місця події, окремих речових доказів.
3. Правила описання слідів рук у протоколі огляду.
4. Використання слідів рук, вилучених з місця події, в криміналістичних обліках.

Матеріальне забезпечення:

Магнітна кість з порошком, об'єкти з слідами рук, комплекти засобів для фіксації і вилучення слідів рук, бланки протоколу огляду та постанови про призначення експертизи.

Методичні рекомендації, практичні та лабораторні завдання.

Сліди рук – традиційні і найбільш цінні сліди-відбитки, які досліджуються трасологією. Вони можуть бути використані для визначення особливостей особи, що їх залишила (коли вона не відома), і її ідентифікації (при наявності особи, що перевіряється). Пошук і відбір слідів пальців рук здійснюється шляхом використання механічних (дисперсний порошок) і хімічних (нінгідрін) методів. Важливо усвідомити, що виявлені сліди пальців рук підлягають ретельному опису і лише потім - вилученню. Найбільш правильним є вилучення слідів разом з об'єктом-носієм і лише при неможливості – копіювання на липку стрічку.

Після контрольного опитування і ознайомлення з техніко-криміналістичними засобами фіксації і вилучення слідів рук студенти проводять огляд об'єктів “місця події”: поверхні стола, віконного скла, дверцят шафи, окремих речей та ін. На занятті розглядаються процесуальні та тактичні аспекти одержання слідів рук, складання протоколу огляду.

Студенти оформляють і здають викладачу для перевірки **лабораторну роботу №2.**

Ключові терміни та поняття до теми:

Мезанізм відображення злочину, судова трасологія, дактилоскопія, папілярні візерунки, доріжка слідів, адгезія, магнітний пензель.

Практичне завдання

1. Складіть схему папілярних візерунків та дайте характеристику її елементам.
2. Складіть схему загальних та окремих ознак слідів папілярних візерунків та дайте характеристику її елементам.

Тема для реферату:

1. Значення слідів рук при розслідуванні злочинів.
2. Використання слідів рук, вилучених з місця події, в криміналістичних обліках.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Що являють собою трасологія як розділ криміналістичної техніки?
2. Що входить в систему трасології як розділ криміналістичної техніки?
3. Як класифікуються об'єкти, задіяні в механізмі утворення слідів?

Література.

1. Грановский Г.Л. Основы трасологии. Часть общая. М., 1965. Часть особенная. М., 1974.
2. Крылов И.Ф. Криминалистическое учение о следах. Л., 1976.
3. Шевченко Б.И. Теоретические основы трасологической идентификации. М., 1975.
4. Ивашов В.А. Работа со следами рук на месте происшествия. М., 1992.
5. Научные основы криминалистической трасологии и ее применение в раскрытии и расследовании преступлений. М., 1985.

6. Свалов В.И., Тарасов В.П. Неидентификационная трасологическая экспертиза. Волгоград, 1988.
7. Судебно-трасологическая экспертиза. М., 1977.
8. Железняков А.И., Ручкин В.А. Современное состояние и возможности дактилоскопических исследований. Волгоград, 1986.
9. Дактилоскопия и ее практическое использование в раскрытии и расследовании преступлений. Минск, 1989.
10. Грановский Г.Л. Криминалистическое исследование ног. Киев., 1970.
11. Идентификационные и диагностические исследования ногтей и их следов. М., 1984.
12. Сова Ф.П. Следы шин автотранспортных средств и их использование в следственной практике. М., 1978.
13. Зуев Е.И., Капитонов В.Е. Трасологические исследования по делам о дорожно-транспортных происшествиях. М., 1983.
14. Зуев Е.И. Определение орудия по следам взлома. М., 1976.
15. Сырков С.М., Меженцев Г.Н. Предварительное исследование следов орудий взлома на месте происшествия. М., 1985.
16. Нестеров Н.И., Железняков А.И. Криминалистическое исследование замков. Волгоград, 1990.
17. Герасимов А.М. и др. Криминалистическое исследование современных пломб и закруток железнодорожных вагонов. М., 1988.
18. Скоморохова А.Г. Механоскопическая экспертиза производственно-технологических следов. М., 1996.
19. Криміналістика : підручник / В.Д. Берназ; МВС України, ХНУВС. – Х.: ХНУВС, 2013 – 667с.

Заняття 2 – 0,5 год.

Криміналістичне дослідження слідів ніг та інших частин тіла людини

План:

1. Виявлення слідів ніг людини та їх значення в розслідуванні злочинів.
2. Механізм утворення слідів ніг, їх види.
3. Ланцюжок слідів ніг та його елементи.
4. Прийоми виявлення та фіксації слідів ніг при огляді місця події.
5. Сліди інших частин тіла людини.
6. Порядок підготовки і призначення трасологічної експертизи слідів ніг.

Матеріальне забезпечення: гіпс, ємкості та матеріали для виготовлення гіпсових зліпків, рулетка.

Методичні рекомендації, практичні та лабораторні завдання.

На початку заняття проводиться контрольне опитування за наведеними вище питаннями. З'ясовуються способи виявлення слідів ніг та їхнє значення при розслідуванні злочинів. При відповіді на питання щодо утворення ланцюжка слідів ніг доцільно дати можливість курсантам зробити його замальовку на дошці, виділяючи основні елементи. Під час відповіді на останнє питання поряд з теоретичними аспектами увага приділяється формуванню навичок щодо виявлення і фіксації слідів ніг при огляді ймовірного місця події

Ключові терміни та поняття до теми:

Мезанізм відображення слідів ніг, зліпки-копії, загальні та окремі ознаки слідів взуття, папілярні візерунки слідів ніг, доріжка слідів, адгезія, виявлення, фіксація, вилучення і використання слідів взуття.

Практичне завдання

1. Складіть схему способів фіксації слідів ніг.
2. Складіть схему доріжки слідів взуття та дайте характеристику її елементам.

Теми для рефератів:

1. Сліди ніг людини та їх криміналістичне значення.
2. Виявлення і використання слідів ніг при розслідуванні злочинів.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Що являють собою сліди-відображення (сліди-відбитки)?
2. У чому полягають особливості об'ємних слідів ніг?

Література.

1. Грановский Г.Л. Криминалистическое исследование ног. Киев., 1970.
2. Рошин А.И., Биленчук П.Д., Омельченко Г.Е. Книга криминалиста. Практ. пособие. К., 1995
3. Криміналістика : підручник / В.Д. Берназ; МВС України, ХНУВС. – Х.: ХНУВС, 2013 – 667с.

Заняття 3 – 0,5 год.

Криміналістичне дослідження слідів транспортних засобів

План:

1. Види слідів транспортних засобів та їх значення в розслідуванні злочинів.
2. Визначення напрямку руху транспортних засобів по їх слідах.
3. Прийоми виявлення та фіксації слідів транспортних засобів.
4. Можливості ідентифікації транспортного засобу по його слідах.
5. Призначення трасологічної експертизи по слідах транспортних засобів.

На практичному занятті студенти проводять натурні експерименти з криміналістичною технікою для набуття практичних навичок збирання слідів транспортних засобів.

Ключові терміни та поняття до теми:

Механізм відображення слідів транспортних засобів, ідентифікація транспортного засобу, зліпки-копії, загальні та окремі ознаки слідів транспортних засобів, виявлення, фіксація, вилучення і використання слідів транспортних засобів.

Практичне завдання

1. Складіть схему способів фіксації транспортних засобів.
2. Складіть схему ознаків, за якими встановлюють вид транспорту.

Теми для рефератів:

1. Значення слідів транспортних засобів в розслідуванні злочинів.
2. Вирішення діагностичних та ідентифікаційних питань при розслідуванні злочинів, які були скоєні з використанням транспортного засобу.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Що являють собою сліди-відображення транспортних засобів?
2. Яке значення має класифікація слідів-відбитків?

Література.

1. Сова Ф.П. Следы шин автотранспортных средств и их использование в следственной практике. М., 1978.
2. Зуев Е.И., Капитонов В.Е. Трасологические исследования по делам о дорожно-транспортных происшествиях. М., 1983.
3. Криміналістика : підручник / В.Д. Берназ; МВС України, ХНУВС. – Х.: ХНУВС, 2013 – 667с.

Заняття 4 – 0,5 год.

Криміналістичне дослідження слідів знарядь зламу та інструментів

План:

1. Види слідів знарядь зламу та інструментів та їх значення в розслідуванні злочинів.
2. Прийоми виявлення та фіксації слідів знарядь зламу та інструментів при огляді місця події.
3. Призначення трасологічної експертизи слідів знарядь зламу та інструментів.
4. Використання слідів знарядь зламу, вилучених з місця події, в криміналістичних обліках.

Матеріальне забезпечення: планшет зі зразками знарядь зламу, фрагменти дерев`яних дверей з слідами знарядь зламу, пластилін, графіт, пензлі.

Методичні рекомендації, практичні та лабораторні завдання.

Заняття проводиться як продовження огляду місця події, під час якого курсанти відпрацьовують прийоми виявлення слідів знарядь зламу на дерев`яних фрагментах дверей, вікон тощо, їх фіксації та вилучення.

Після контрольного опитування студенти проводять відповідно до фабули кримінальної справи огляд дерев`яних фрагментів дверей зі слідами знарядь зламу, описують їх в протоколі, фотографують (замальовують) і виготовляють пластиліновий зліпок сліду.

Ключові терміни та поняття до теми:

Механізм відображення слідів знарядь зламу та інструментів, ідентифікація знарядь зламу та інструментів, зліпки-копії, загальні та окремі ознаки слідів знарядь зламу та інструментів, виявлення, фіксація, вилучення і використання слідів знарядь зламу та інструментів.

Практичне завдання

1. Складіть схему видів слідів знарядь зламу та інструментів.
2. Складіть схему ознаків, за якими встановлюють вид знаряддів зламу?

Теми для рефератів:

1. Значення слідів знарядь зламу та інструментів при розслідуванні злочинів.
2. Використання слідів знарядь зламу та інструментів в криміналістичних обліках.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Що являють собою сліди-відображення транспортних засобів?
2. Яке значення має класифікація слідів-відбитків?

Література.

1. Зуев Е.И. Определение орудия по следам взлома. М., 1976.
2. Найдис И.Д. Следы орудий взлома и инструментов. Уч. пособие. Х., 1979.
3. Сырков С.М., Меженцев Г.Н. Предварительное исследование следов орудий взлома на месте происшествия. М., 1985.
4. Нестеров Н.И., Железняков А.И. Криминалистическое исследование замков. Волгоград, 1990.
5. Герасимов А.М. и др. Криминалистическое исследование современных пломб и закруток железнодорожных вагонов. М., 1988.
6. Скоморохова А.Г. Механоскопическая экспертиза производственно-технологических следов. М., 1996.
7. Криміналістика : підручник / В.Д. Берназ; МВС України, ХНУВС. – Х.: ХНУВС, 2013 – 667с.

Тема 6. Криміналістичне дослідження зброї та слідів її застосування Заняття 1- 0,5 год.

План:

1. Сліди застосування вогнепальної зброї при скоєнні злочину та їх значення при розслідуванні. Судова балістика як розділ криміналістики.
2. Види вогнепальної зброї. Механізм пострілу і виникнення його слідів.
3. Правила огляду вогнепальної зброї на місці події, фіксації та вилучення.
4. Виявлення, фіксація та вилучення слідів використання нарізної та мисливської ненарізної зброї.
5. Попереднє дослідження слідів використання вогнепальної зброї. Визначення напрямку і дистанції пострілу.
6. Призначення судово-балістичної експертизи.

Матеріальне забезпечення:

Зразки вогнепальної зброї, боєприпасів, відстріляні кулі та гільзи, вогнепальні пробоїни, лінійки, штангенциркулі, висновки судово-балістичної експертизи.

Методичні рекомендації, практичні та лабораторні завдання.

При підготовці до заняття необхідно розкрити коло об'єктів, які досліджуються балістичною експертизою, та сутність її предмету (можливості рішення різноманітних питань). Традиційно в судовій балістиці розглядаються різного типу вогнепальна зброя (у тому числі саморобного виготовлення), боєприпаси і їхні компоненти, сліди застосування вогнепальної

зброї, утворені в результаті пострілу. Слід розрізняти основні та додаткові сліди пострілу. Важливе процесуальне значення має правильна фіксація зброї, патронів, куль, гільз, слідів пострілу при виявленні їх під час огляду місця події. При підготовці до заняття необхідно ознайомитися з довідковою спеціальною літературою, у якій наводиться опис відзначених об'єктів.

Дослідження об'єктів слідчим і спеціалістом може проводитися як на місці їхнього виявлення для одержання орієнтуючої інформації про шукані об'єкти (попереднє дослідження), так і судовим експертом при провадженні судово-балістичної експертизи. Необхідно вказати особливості підготовки та транспортування об'єктів дослідження для проведення балістичної експертизи, а також вихідні дані для встановлення обставин пострілу.

Студентам необхідно розглянути особливості судово-балістичного дослідження вогнепальної зброї, боєприпасів, слідів пострілу, обставин пострілу с точки зору рішення ідентифікаційних і діагностичних задач; визначити ототожнюванні об'єкти; виділити комплексні види судових досліджень, які здійснюються експертом-балістом, судовим медиком, експертом-матеріалознавцем.

Під час заняття студенти відпрацьовують прийоми виявлення, правильного поводження з вогнепальною зброєю і слідами її застосування, фіксації та вилучення зброї, патронів, куль, гільз.

Ключові терміни та поняття до теми:

Судова балістика, вогнепальної зброї, боєприпасів, слідів пострілу, механізм відображення слідів застосування вогнепальної зброї, ідентифікація вогнепальної зброї, загальні та окремі ознаки слідів вогнепальної зброї, виявлення, фіксація, вилучення і використання слідів вогнепальної зброї, сліди нарезів.

Практичне завдання

1. Складіть схему класифікації вогнепальної зброї.
2. Складіть схему ознак, за якими встановлюють вид вогнепальної зброї?

Теми для рефератів:

1. Використання слідів застосування вогнепальної зброї при розслідуванні злочину.
2. Використання куль і гільз в криміналістичних обліках.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Що являють собою судова балістика як розділ криміналістики?
2. Яке криміналістичне значення має класифікація ручної вогнепальної зброї?
3. Дайте визначення вогнепальної зброї.
4. Які сліди залишаються при застосуванні вогнепальної зброї при вчиненні злочинів? Їх класифікація.

Заняття 2 – 0,5 год.

План:

1. Сліди застосування вибухових речовин та пристроїв при скоєнні злочинів.
2. Прийоми виявлення, фіксації та вилучення слідів вибуху.
3. Призначення вибухово-технічної експертизи.
4. Правила огляду і фіксації огляду холодної зброї.

5. Експертиза холодної зброї.

Матеріальне забезпечення: зразки холодної зброї, лінійки, штангенциркулі.

Методичні рекомендації, практичні та лабораторні завдання.

Заняття проводиться як продовження огляду місця події, під час якого курсанти відпрацьовують правила огляду виявленої холодної зброї, його описання в протоколі та вилучення.

Після контрольного опитування студенти проводять відповідно до фабули кримінальної справи і оголошеної викладачем ввідної інформації огляди зразків холодної зброї зі складанням фрагменту протоколу огляду в робочих зошитах.

Теми для рефератів:

1. Використання слідів застосування вогнепальної зброї при розслідуванні злочину.
2. Використання куль і гільз в криміналістичних обліках.
3. Діагностичні та ідентифікаційні задачі, які вирішуються експертизою холодної зброї.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Що являють собою вибухові пристрої і вибухові речовини?
2. Яке криміналістичне значення має класифікація вибухових пристроїв?
3. Які сліди залишаються при застосуванні вибухових пристроїв?
4. Які завдання можуть бути вирішені за слідами застосування вибухових пристроїв?
5. Що являє собою холодна зброя? Її класифікація.

Література.

1. Аханов В.С. Криміналістическая експертиза огнестрельного оружия и следов его применения. Волгоград, 1979.
2. Глотов О.Н. Осмотр огнестрельного оружия следователем. Л., 1984.
3. Ермоленко Б.Н. Теоретические и методические проблемы судебной баллистики. К., 1976.
4. Егоров Б.В., Кириченко В.В. Основы криміналістического исследования огнестрельного оружия и следов его применения. Л., 1988.
5. Криміналістическое исследование боеприпасов к охотничьим ружьям. М., 1979.
6. Моторный И.Д. Криміналістическая взрывотехника: новое учение в криміналістике. Уч.метод. пособие. М., 2000.
7. Особенности осмотра места происшествия по преступлениям, совершаемым с применением огнестрельного оружия. М., 1985.
8. Плещачевский, В.М. Оружие в криміналістике: понятие и классификация. - М., 2001.
9. Подшибякин, А.С. Холодное оружие. - М., 2003 .
10. Писаренко И.В., Молибога Н.П., Василенко Г.П, Биленчук П.Д. Криміналістическое исследование охотничьего огнестрельного оружия. К., 1987.
11. Ручкин В.А. Криміналістическая экспертиза оружия и следов его применения: вопросы теории, практики и методики: Учеб.- метод. пособие. - М., 2004.
12. Теоретические и методические основы судебно-баллистической экспертизы. Вып.1-4. М., 1984.
13. Федоренко Ю.І. Ідентифікація нарізної вогнепальної зброї методом реєстрації розсіяного корпускулярного випромінювання : Практ. посібник . - К., 2001.

14. Криміналістика : підручник / В.Д. Берназ; МВС України, ХНУВС. – Х.: ХНУВС, 2013 – 667с.

Тема 7. Техніко-криміналістичне дослідження документів

Заняття 1 - 1 год.

План:

1. Поняття документів - речових доказів, їх значення при розслідуванні злочинів.
2. Правила огляду та зберігання документів - речових доказів.
3. Ознаки текстів, які виконані на друкуючих пристроях.
4. Встановлення тексту спалених документів, слабо видимих та невидимих текстів.
5. Дослідження матеріальної частини документів, встановлення давності документів і записів у них.
6. Способи внесення часткових змін в документи (підчистка, дописка, травлення, заміна фотографічних карток та ін.), підробки відбитків печаток і штампів та їх ознаки.
7. Способи повної підробки документів та їх ознаки.
8. Підготовка та призначення техніко-криміналістичної експертизи документів. Відбір зразків для експертного дослідження.

Матеріальне забезпечення:

Комплекти документів, які виконані різними способами і містять підробку. Зразки письмових документів з ознаками технічної підробки, лупи, лінійки, ультрафіолетовий освітлювач, висновки судово-технічної експертизи документів.

Методичні рекомендації, практичні та лабораторні завдання.

Готуючись до заняття слід уяснити різницю між “документом-речовим доказом” (ст. 98, п.2 КПК) та “документами” (ст.99 КПК). Документи-речові докази несуть на себе сліди злочину, були предметом посягання або використовувались як знаряддя злочину. Залежно від матеріального носія вони диференціюються на паперові, фото-, аудіо-, відео-, електронні документи. Всі вони вимагають спеціальних правил поводження.

При підготовці до заняття варто зрозуміти, що техніко-криміналістичним дослідженням документів рішаються різноманітні діагностичні й ідентифікаційні задачі, що зв'язані з виготовленням документів і їхнім існуванням. Діагностичні дослідження спрямовані на встановлення способів виготовлення документів виду використаного устаткування, пристроїв; наявності і способів матеріальної підробки документів; виявлення невидимих і слабовидимих записів та ін. Ідентифікаційні дослідження пов'язані з ототожненням об'єктів, на яких були виготовлені документи чи їхні реквізити.

Студентам необхідно вивчити особливості підготовки об'єктів для експертного дослідження: засоби пакування та транспортування документів, відбір вільних та експериментальних зразків порівняння. Слід розглянути вимоги, які пред'являються до вільних та експериментальних зразків для порівняльного дослідження.

Після контрольного опитування студенти отримують документи, які виконані на різних друкуючих пристроях: друкарських машинках, принтерах персональних комп'ютерів, касових апаратах, тощо.

Завдання полягає у встановленні загальних та окремих ознак друкуючого пристрою та встановленні його виду. Обговорення рішень студентів поєднується з контрольним опитуванням.

Далі, необхідно повторити існуючі способи повної та часткової підробки документів. Ознайомившись з довідковою літературою треба засвоїти ознаки підробки документів і порядок їхнього опису в протоколах слідчих дій.

Заняття проводиться у формі учбового огляду документів, під час якого студенти відпрацьовують правила поводження з документами - речовими доказами, особливості складання протоколу огляду, призначення техніко-криміналістичної експертизи документів.

Після контрольного опитування студенти одержують зразки письмових документів і проводять їх огляд з метою встановлення ознак технічної підробки. По результатах огляду встановлюється спосіб часткової або повної підробки.

Ключові терміни та поняття до теми:

Техніко-криміналістичне дослідження документів, документи-речові докази, документи-письмові докази, матеріальний та інтелектуальний підлог, підчищення, травлення, змивання, дописка, кліше штампу.

Практичне завдання

1. Складіть схему класифікації повної підробки документів, їх ознак.
2. Складіть схему класифікації часткової підробки документів, їх ознак.

Теми для рефератів:

3. Загальні правила огляду документів-речових доказів.
4. Використання підробних валют в криміналістичних обліках.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття «документ» у криміналістичному аспекті?
2. На які види поділяються документи за природою носія інформації?
3. Що являють собою підроблені документи? Види їх підроблення.
4. Які існують ознаки способів внесення змін у документи?
5. Які існують способи підробки відбітків печаток і штампів та їх характерні ознаки?

Література.

1. Беляева Г.А., Калашников А.М. Методы технико-криминалистического исследования документов. Волгоград., 1987.
2. Бирюков В.В., Коваленко В.В. Криминалистическое исследование документов: Моногр. Луганск, 1999.
3. Глотов О.М. Осмотр документов следователем. Л., 1983.
4. Грабовский В.Д. Криминалистическое исследование документов. Горький, 1979.
5. Общие положения технико-криминалистической экспертизы документов. М., 1987.
6. Основные задачи технико-криминалистической экспертизы документов. М., 1987.
7. Павленко С.Д., Золотарь Н.С. Возможности исследования документов, изготовленных печатными способами. Киев, 1988.
8. Судебно-техническая экспертиза документов. Общая часть. М., 1986.
9. Судебно-техническая экспертиза документов. Особенная часть. М., 1989.
10. Техничко-криминалистической экспертизы документов. Волгоград. 1988.
11. Криміналістика : підручник / В.Д. Берназ; МВС України, ХНУВС. – Х.: ХНУВС, 2013 – 667с.

Тема 8. Криміналістичне дослідження письма

Заняття 1- 2 год.

План:

1. Поняття почерку та його значення при розслідуванні злочинів.
2. Ознаки почерку.
3. Діагностичні та ідентифікаційні питання, що вирішуються при дослідженні почерку.
4. Підготовка та призначення почеркознавчої експертизи.
5. Поняття письмової мови і її ознаки.
6. Підготовка і призначення авторознавчої експертизи.

Матеріальне забезпечення:

Комплект рукописних текстів, зразки таблиць з розробкою загальних і окремих ознак почерку, висновки почеркознавчої та авторознавчої експертиз.

Методичні рекомендації та завдання.

Готуючись до заняття необхідно уявити, що в письмових документах розрізняють смислову сторону (письмову мову) і почерк, яким виконаний текст. У зв'язку з цим існують два напрямки дослідження письмових документів – криміналістичне авторознавство і почеркознавство. У рамках першого напрямку вивчаються ознаки письмової мови автора документа, що відтворилися в тексті: граматичні, стилістичні, семантичні та ін. У почеркознавстві вивчають графічну сторону письма – почерк виконавця документа. Серед загальних ознак почерку виділяють виробленість, нахил, зв'язність, розмір букв, складність, топографічні й інші ознаки. Часткові ознаки почерку характеризують індивідуальні особливості рухів виконавця.

Студенти готуються до розглянути ідентифікаційних та діагностичних питань, що вирішуються почеркознавчим, авторознавчим дослідженням документів. Діагностичні задачі полягають у встановленні соціально-біографічних рис виконавця чи автора документа. Ідентифікаційні дослідження спрямовані на встановлення конкретної особи, що виконала документ. Слід розглянути види зразків для порівняльного дослідження та вимоги, які до них ставляться.

Після контрольного опитування студенти одержують рукописні тексти і, користуючись зразками, виконують розшукову таблицю із розробкою загальних і окремих ознак почерку. Виконані завдання обговорюються під керівництвом викладача. Обговорення поєднується з подальшим контрольним опитуванням.

Ключові терміни та поняття до теми:

Техніко-криміналістичне дослідження документів, документи-речові докази, документи-письмові докази, матеріальний та інтелектуальний підлог, підчищення, травлення, мивання, дописка, кліше штампу.

Практичне завдання

1. Складіть схему класифікації повної підробки документів, їх ознак.
2. Складіть схему класифікації часткової підробки документів, їх ознак.

Теми для рефератів:

1. Закономірності формування і зміни навичок почерку.

2. Почеркознавча експертиза та її можливості.
3. Авторознавча експертиза та її можливості.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття почерку і писемної речі і в чому полягає їх криміналістичне значення?
2. Вимоги, що пред`являються до вільних та експериментальних зразків почерку. Умовно-вільні зразки почерку.
3. Особливості одержання зразків зміненого почерку, підписів та цифрових записів
4. Назвіть загальні та окремі ознаки почерку.
5. Які завдання вирішуються почеркознавчої та авторознавчої експертизою?

Література.

1. Вул С.М. Теоретические и методические вопросы криминалистического исследования письменной речи. М, 1977.
2. Морозов Б.Н. Особенности криминалистического исследования признаков письменной речи. Ташкент, 1985.
3. Методика вероятностно-статистической оценки совпадения частных признаков почерка в прописных буквах русского алфавита: Учеб. Пособие/ А.Б.Левицкий, Г.А.Бажанин, О.С.Мурашова и др., М. 1990.
4. Судебно-почерковедческая экспертиза. М., 1989.
5. Федосеева В.Б., Золотова Т.Н. Основные правила подготовки материалов для производства судебной почерковедческой экспертизы. М., 1980.

Тема 9. Криміналістичне дослідження зовнішності людини (габітологія)

Заняття 1- 1 год.

План:

1. Наукові основи криміналістичного вчення про ознаки зовнішності людини.
2. Елементи і ознаки зовнішності людини, їх класифікація.
3. Виготовлення суб`єктивних портретів.
4. Підготовка і призначення судово-портретної експертизи.

Матеріальне забезпечення:

Фотоальбоми з схемою описання зовнішності розшукуваних осіб, суб`єктивні мальовані і композиційні портрети розшукуваних осіб, фотокартки.

Методичні рекомендації, практичні завдання.

У криміналістиці поняття зовнішності людини включає сукупність елементів і ознак будови його тіла і речей, що носяться. Необхідно розрізняти власні і супутні ознаки зовнішності, особливі і помітні прикмети. Джерелами інформації про зовнішність розшукуваної людини (злочинця, особи, що пропала без звістки) можуть служити ідеальні і матеріальні сліди злочину. При підготовці до заняття необхідно вивчити ці джерела інформації.

Криміналістична класифікація ознак зовнішності включає три групи: загальнофізичні (стать, вік, зріст, расова належність та ін.); анатомічні ознаки тіла людини; функціональні (хода, мова, міміка тощо). Найбільш повний опис ознак проводиться методом словесного

портрета. Варто засвоїти вимоги, які пропонуються для використання цього методу. До наочних зображень зовнішності розшукуваної особи відносяться фото-, відеозображення, суб'єктивні портрети: мальовані і композиційні, складені з малюнків, фотографій, на комп'ютері.

Необхідно засвоїти ті суб'єктивні й об'єктивні обставини, що впливають на сприйняття, запам'ятовування і відтворення ознак зовнішності людини. Перші (суб'єктивні) відображають властивості особи (очевидця, потерпілого), що сприймала зовнішність розшукуваного і запам'ятала його ознаки (стан зору, розумовий розвиток і ін.). Друга група обставин (об'єктивні) обумовлює обставини сприйняття (відстань, освітленість, тривалість спостереження і ін.).

Після контрольного опитування студенти виконують завдання з навчального посібника "Практикум з криміналістики". Рішення обговорюються і оцінюються викладачем.

На занятті студенти повинні одержати знання і практичні уміння опитування потерпілих (свідків) про зовнішність людини.

Необхідно засвоїти ті суб'єктивні й об'єктивні обставини, що впливають на сприйняття, запам'ятовування і відтворення ознак зовнішності людини. Перші (суб'єктивні) відображають властивості особи (очевидця, потерпілого), що сприймала зовнішність розшукуваного і запам'ятала його ознаки (стан зору, розумовий розвиток і ін.). Друга група обставин (об'єктивні) обумовлює обставини сприйняття (відстань, освітленість, тривалість спостереження і ін.).

На занятті студенти повинні одержати знання і практичні уміння опитування потерпілих (свідків) про зовнішність людини. Тому заняття проводиться у формі ділової гри, в якій беруть участь "слідчі" і "потерпілі" з числа студентів.

Напередодні заняття викладач призначає "потерпілих", яких знайомить з фотокартками певних осіб, яких вони повинні описати на учбовому допиті.

Під час заняття студенти уважно стежать за допитом і фіксують ознаки зовнішності в робочих зошитах за методом словесного портрету. Виконане завдання обговорюється.

Протягом заняття гра може повторюватись в різноманітних варіантах.

Ключові терміни та поняття до теми:

Криміналістичне дослідження людини (габітологія), словесний портрет, фотопортрет, мальований портрет, композиційний портрет, сигналетична зйомка.

Практичне завдання

1. Складіть схему класифікації ознаки зовнішності людини.
2. Складіть схему класифікації форм реєстрації осіб за ознаками зовнішності.

Теми для рефератів:

1. Використання даних про ознаки зовнішності людини в розкритті і розслідуванні злочинів.
2. Особливі прикмети зовнішності та їх значення для розшуку та ідентифікації людини.
3. Використання ознак зовнішності в обліках.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття габітології, зовнішності людини, класифікації ознак зовнішності.

2. Джерела інформації для складання словесного портрету, виготовлення суб'єктивного портрету.
3. Обставини, що впливають на сприйняття, запам'ятовування і відтворення ознак зовнішності людини.
4. Правила складання словесного портрету, його значення.
5. Вкажіть різницю між особливими і яскравими прикметами?

Література.

1. Дубягин Ю.П., Торбин Ю.Г. Использование данных о внешности человека в раскрытии и расследовании преступлений. М., 1987.
2. Зинин А.М. Применение субъективных портретов. М., 1996.
3. Зинин А.М., Мамедов Г.М. Особенности изготовления субъективных портретов. Киев, 1990.
4. Зинин А.М., Овсянников М.Н. Установление преступников и других лиц по признакам внешности. Омск, 1982
5. Зинин А.М. Внешность человека в криминалистике (субъективные изображения). М., 1995.
6. Снетков В.А. Габитология. Волгоград, 1979.
7. Снетков В.А. Использование признаков внешности в работе органов внутренних дел. М., 1993.
8. Снетков В.А., Зинин А.М. Криминалистические средства и методы собирания, фиксации и использования признаков внешности при установлении личности. М., 1976.
9. Топорков А.А. Словесный портрет. М., 1999.
10. Фисюк М.М. Признаки внешности лиц европеоидной расы в криминалистической портретной экспертизе: Учеб. пособие. – Минск, 2001.
11. Криміналістика : підручник / В.Д. Берназ; МВС України, ХНУВС. – Х.: ХНУВС, 2013 – 667с.

Змістовий модуль 2.

Криміналістична тактика. Методика розслідування окремих видів злочинів

РОЗДІЛ III. КРИМІНАЛІСТИЧНА ТАКТИКА ЗБИРАННЯ І ДОСЛІДЖЕННЯ СЛІДІВ ЗЛОЧИНУ

Тема 10. Загальні положення криміналістичної тактики **Заняття 1 – 1 год.**

План:

1. Криміналістична тактика як розділ науки криміналістики, її система.
2. Основні поняття та принципи слідчої тактики.
3. Тактичні прийоми і критерії їх використання.
4. Етапи проведення слідчих дій.

Методичні рекомендації та практичні завдання.

Криміналістична тактика – розділ криміналістики, що включає систему наукових положень і розроблених на їхній основі рекомендацій з організації, плануванню розслідування

кримінальної справи і тактичних прийомів проведення окремих слідчих дій. Систему криміналістичної тактики складають загальні положення (планування, побудова версій, взаємодія слідчого з іншими працівниками правоохоронних органів, громадськістю й ін.) і тактика слідчих дій.

Одним з основних структурних елементів у тактиці є тактичний прийом. Він визначається як найбільш раціональний і ефективний спосіб дії при збиранні, дослідженні, оцінці і використанні доказів. Необхідно зрозуміти, що для застосування в слідчій практиці тактичні прийоми повинні відповідати ряду умов: допустимості, достовірності, науковій обґрунтованості, етичності. При підготовці до заняття студентам варто розглянути кожний із зазначених критеріїв.

Перед тим, як вивчати тактику окремих слідчих дій слід уяснити, що будь-яка слідча дія складається з трьох етапів: підготовчого, робочого, заключного. При підготовці визначаються задачі слідчої дії, здійснюються організаційні заходи, складається план її проведення. На робочому етапі реалізується намічений план і вирішуються ті задачі, що ставив перед собою слідчий. На заключному етапі проводиться фіксація слідчої дії шляхом опису її ходу і результатів у протоколі (основний спосіб), проведенням фото-, відеозйомки, складанням планів, схем (додатковий спосіб).

Теми для рефератів:

1. Предмет та об'єкти вивчення криміналістичної тактики.
2. Завдання криміналістики на сучасному етапі боротьби зі злочинністю.
3. Використання ознак зовнішності в обліках.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Що становить зміст поняття «тактичний прийом»?
2. Що становить зміст поняття «тактична операція»?
3. Що становить зміст поняття «тактична рекомендація, тактичне рішення»?
4. Що являють собою принципи криміналістичної тактики і яке їх значення?

Література.

1. Антипов В.П. Планирование следствия в проблемных ситуациях. М., 1983.
2. Баев О.Я. Тактика следственных действий. Воронеж, 1995.
3. Біленчук П.Д., Перкін В.І. Тактичні прийоми, тактичні комбінації та тактичні операції при розслідуванні злочинів. К., 1996.
4. Быховский И.Е. Допустимость тактических приемов при допросе /Быховский И.Е., Глазырин Ф.В., Питерцев С.К./ Учебное пособие.- Волгоград, 1989.
5. Васильев В.Л. Юридическая психология: 5-е издание. – Спб.: Питер, 2002.
6. Васильев А.Н. Тактика отдельных следственных действий. М., 1981.
7. Глазырин Ф.В. Психология следственных действий. Волгоград, 1983.
8. Гончаренко В.Г., Сокиран Ф.М. Тактика психологічного впливу на попередньому слідстві. Київ, 1994.
9. Горшенин Л.Г. Основы теории криминалистического прогнозирования. М., 1993.
10. Комиссаров В.И. Научные, правовые и нравственные основы следственной тактики. Саратов, 1980.
11. Комиссаров В.И. Теоретические проблемы следственной тактики. - Саратов, 1987.
12. Коновалова В.Е., Сербулов А.М. Криминалістическая тактика: принципы и функции. Киев, 1983.

13. Коновалова В.Е. Правовая психология. Харьков, 1990.
14. Коновалова В.Е., Шепитько В.Ю. Криминалистическая тактика: теории и тенденции. Харьков, 1997.
15. Коновалова В.Е. Правовая психология: учебное пособие. – Х.: Консум, 1997.
16. Коновалова В.Е., Сербулов А.М. Криминалистическая тактика: принципы и функции. Киев, 1983.
17. Кириченко В.В. Следственные ситуации и тактические комбинации при расследовании преступлений. Л., 1990.
18. Чурилов С.Н. Криминалистическая тактика: учебное пособие в структурно-логических схемах. М., 2001.
19. Лившиц Е.М., Белкин Р.С. Тактика следственных действий. М., 1997.
20. Лукашевич В.Г. Тактика общения следователя с участниками отдельных следственных действий (Допрос, очная ставка, предъявление для опознания, проверка показаний на месте). Учебное пособие. – Киев: Киевская высшая школа МВД, 1989.
21. Поташник Д.П. Криминалистическая тактика. М., 1998.
22. Ратинов А.Р. Судебная психология для следователей. М., 2001.
23. Рыжаков А.П. Следственные действия и иные способы собирания доказательств. М., 1997.
24. Хайдуков Н.П. Тактико–психологические основы воздействия следователя на участвующих в деле лиц. – Саратов: Изд-во саратовского ун-та, 1984.
25. Шейфер С.А. Следственные действия. Система и процессуальные формы. М., 2001.
26. Шепитько В.Ю. Теоретические проблемы систематизации тактических приемов в криминалистике.- Харьков: РИП «Оригинал», 1995.
27. Криміналістика : підручник / В.Д. Берназ; МВС України, ХНУВС. – Х.: ХНУВС, 2013 – 667с.

Тема 11. Тактика огляду

Заняття 1 – 1 год.

План:

1. Механізм відображення злочину в навколишній матеріальній обстановці. Види слідів.
2. Поняття огляду і його значення як способу одержання доказів. Види огляду.
3. Підготовка огляду місця події. Склад слідчо-оперативної групи.
4. Стадії огляду місця події. Тактичні задачі огляду.
5. Негативні обставини та їх значення в розслідуванні.
6. Фіксація результатів огляду місця події.

Матеріальне забезпечення:

Слідча валіза, бланки, протоколи огляду місця події, макети будівель, предмети для інсценування місця події, лінійки.

Методичні рекомендації, практичні та лабораторні завдання.

Студенти повинні засвоїти, що кожний злочин залишає в навколишньому середовищі певні сліди. Вони є носіями інформації, на основі якої можна встановити обставини злочину і осіб, що його скоїли. Огляд є слідчою дією, за допомогою якої виявляються і збираються докази на основі безпосереднього сприйняття обстановки скоєння злочину, відшукування і вилучення його слідів. Необхідно розглянути види слідчого огляду, виходячи з особливостей

предметів, що оглядаються, послідовності його проведення. Особливу увагу приділити найбільш поширеному виду огляду – огляду місця події.

Готуючись до заняття, слід зрозуміти в чому складається сутність кожного з етапів проведення огляду місця події: підготовчого, робочого і заключного. З'ясувати особливості загального і детального огляду місця події, що проводяться на робочому етапі. Розглянути прийоми огляду: концентричний, ексцентричний, фронтальний, статичний, динамічний.

Варто засвоїти, що при огляді місця події можуть бути виявлені такі обставини, що суперечать висунутій версії про злочин, який скоєно. Такі обставини називаються негативними.

Звернути увагу на основні (протоколювання) і додаткові (фото-, відеозйомка, складання схем, планів і ін.) способи фіксації обстановки і результатів огляду місця події. Розглянути загальні принципи опису місця події, окремих предметів і слідів злочину в протоколі.

Після контрольного опитування студенти виконують завдання з учбового посібника “Практикум з криміналістики”. Рішення студентів обговорюються і оцінюються викладачем.

Далі, заняття проводиться на криміналістичному полігоні, де інсценовано місце події (в приміщенні або на відкритій місцевості). Після короткого контрольного опитування студенти по фабулі, яку запропанує викладач, фіксують обстановку місця події у фрагменті протоколу огляду і складають його схематичний план в робочих зошитах.

Звернути увагу на основні (протоколювання) і додаткові (фото-, відеозйомка, складання схем, планів і ін.) способи фіксації обстановки і результатів огляду місця події. Розглянути загальні принципи опису місця події, окремих предметів і слідів злочину в протоколі.

Мета заняття полягає у відпрацюванні студентів уміння дати загальну характеристику місця події (місце знаходження, його оточення, розміри та інші дані будівлі, наявність і кількість дверей, вікон, їх стан та ін.), а також об'єктів, що знаходяться на місці. Занесення відповідних даних в протокол додатково супроводжується складанням схематичного плану.

Заняття є підсумковим, мета якого полягає у формуванні в студентів цілісного уявлення про структуру такої складної слідчої дії, як огляд місця події та відпрацювання практичних умінь по його проведенню і складанню протоколу та додатків до нього.

Заняття проводиться на інсценованому місці події. Під керівництвом викладача з студентів формується слідчо-оперативна група, яка проводить завершальну частину огляду місця події за фабулою визначеної кримінальної справи.

Завдання студентів полягає у складанні повного протоколу огляду місця події з усіма додатками до нього, для чого використовуються фрагменти, виконані на попередніх заняттях.

Теми для рефератів:

1. Значення огляду місця події при розслідуванні злочинів.
2. Негативні обставини та їх значення.
3. Правові та етичні положення освідкування.

Питання та завдання для самоконтролю

1. У чому полягають особливості огляду ділянки місцевості?
2. У чому полягають особливості огляду приміщення?
3. Допоміжні способи фіксації результатів огляду місця події.
4. Що становить зміст завершальної стадії огляду місця події.
5. Що становить зміст структури протоколу огляду місця події.

6. Що являють собою додатки до протоколу огляду та їх доказове значення.

Література.

1. КПК України: ст.ст. 190-193, 195.
2. Наказ МВС України № 745 (1992 р.).
3. Виночкин Л.В. Осмотр места происшествия: организация, процессуальные и тактические вопросы. Караганда. 1986.
4. Виночкин Л.В. Теория и практика освидетельствования на предварительном следствии. Караганда., 1993.
5. Грамович Г.И. Особенности осмотра неопознанных трупов. Минск, 1993.
6. Колмаков В.П. Следственный осмотр. М., 1969.
7. Коновалов Е.Ф. Осмотр места происшествия. Минск, 1987.
8. Медведев Е.И. Негативные обстоятельства и их использование в раскрытии преступлений. Волгоград, 1973.
9. Осмотр места происшествия. Справочник следователя. М., 1982.
10. Порубов Н.И., Солонец С.А. Эффективность осмотра места происшествия и его роль в раскрытии и расследовании преступлений. Минск, 1989.
11. Разумов Э.А., Молибога Н.П. Осмотр места происшествия. К., 1994.
12. Торбин Ю.Г. Освидетельствование на предварительном следствии. Минск, 1983.
13. Фиксация результатов осмотра места происшествия. Справочное пособие для следователей. Киев, 1981.
14. Шепітько В.Ю. Тактика огляду місця події. Харків, 1994.
15. Криміналістика : підручник / В.Д. Берназ; МВС України, ХНУВС. – Х.: ХНУВС, 2013 – 667с.

Тема 12. Тактика допиту

Заняття 1 - 1 год.

План:

1. Поняття допиту і його види на попередньому слідстві.
2. Підготовка допиту. Структура допиту.
3. Тактичні прийоми допиту в безконфліктній ситуації.
4. Особливості допиту свідків і потерпілих.
5. Фіксація результатів допиту.
6. Тактичні особливості допиту неповнолітніх.

Матеріальне забезпечення.

Кримінальні справи з протоколами допитів свідків, потерпілих, підозрюваних, обвинувачених, неповнолітніх.

Методичні рекомендації, практичні та лабораторні завдання.

Допит – найбільш складна (вербальна) слідча дія. У залежності від особи, що допитується (її процесуального положення, віку), послідовності допитів, кількості присутніх і допитуваних осіб існують різні види допитів. При допитах можуть бути використані різноманітні прийоми, але їхнє застосування обмежене визначеними принципами: процесуальними, етичними, науковими й ін.

Допит, як і інші слідчі дії, складається з підготовчого, робочого і заключного етапів. Ретельна підготовка до допиту забезпечує його ефективність. Студентам необхідно засвоїти зміст підготовчого етапу. Робочий етап допиту складається з наступних стадій: попередньої (вступної), вільної розповіді, поставлення питань (питально-відповідної). На заключному етапі складається протокол допиту. Додатковими способами фіксації показань є аудіо-, відеозапис.

Після контрольного опитування студенти виконують завдання з навчального посібника “Тести з криміналістики”. Рішення студентів обговорюються і оцінюються викладачем.

Для самостійної підготовки студенти одержують завдання за наведеною фавулою.

Фавула. На підставі заяви гр. Глущенко О.О. і даних ним пояснень порушено кримінальну справу про розбійний напад, в результаті якого у Глущенко О.О. одним чоловіком під загрозою ножа було відібрано золотий перстень і гроші. Потерпілий Глущенко на допиті дав показання про те, що на кінцевій зупинці автобуса № 30 до нього підійшов Попов (вони вчилися колись в одній школі в паралельних класах) і попросив дати йому в борг 10 грн. Глущенко відмовив. Тоді Попов вийняв з кишені ніж, почав ним погрожувати, а потім вийняв із внутрішньої кишені Глущенко гаманець, з якого забрав 30 грн. Після цього Попов зняв з руки Глущенко золотий перстень, сів в автобус і поїхав.

Робітниками карного розшуку Попов був затриманий за місцем проживання.

Завдання:

- 1) скласти письмовий план допиту потерпілого;
- 2) підготуватися до проведення допиту потерпілого на занятті (зі складанням протоколу допиту).

До наступного заняття викладачем визначаються 1-2 студенти на роль “потерпілого”.

У ході підготовки до заняття необхідно засвоїти, що тактика допиту залежить від конфліктної або безконфліктної ситуації, яка складається між слідчим і допитуваним. У залежності від позиції і поведінки допитуваного використовуються тактичні прийоми, які допомагають пригадати забуте; прийоми викриття неправдивих (помилкових) свідчень; прийоми, спрямовані на подолання відмови від свідчень.

Тактичними особливостями відрізняється допит неповнолітнього (малолітнього) і допит на очній ставці.

Після контрольного опитування на занятті проводиться учбовий допит потерпілого у формі ділової гри. Допит проводить “слідчий” з числа студентів. Учбова група уважно стежить за ходом допиту і фіксує його результати в робочих зошитах. Після закінчення допиту “слідчим” студентам надається можливість поставити “потерпілому” доповнюючі, уточнюючі та інші питання.

Хід та результати учбового допиту обговорюються, підводяться підсумки.

Теми для рефератів:

1. Проблеми встановлення контакту під час допиту.
2. Тактичні прийоми допиту в безконфліктній ситуації.
3. Тактичні прийоми допиту в конфліктній ситуації.
4. Шляхи мінімізації тактичного ризику при проведенні очної ставки.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Що являють собою тактичні прийоми допиту в конфліктній ситуації.
2. У чому полягають особливості допиту підозрюваних і обвинувачених.
3. Що становить зміст поняття і структури очної ставки.
4. Що являють собою тактичні прийоми допиту на очній ставці.

Література.

1. Бахін В.П., Весельський В.К. Тактика допиту. Київ., 1997.
2. Весельський В.К. Сучасні проблеми допиту (процесуальні, організаційні і тактичні аспекти). Монографія. Київ, 1999.
3. Быховский И.Е., Глазырин Ф.В., Питерцев С.К. Допустимость тактических приемов при допросе. Волгоград, 1989.
4. Волобуєв А.Ф. Тактика допиту. Лекція. Харків: Ун-т внутр. справ, 1996.
5. Гончаренко В.Г, Сокіран Ф.М. Тактичні основи психологічного впливу на попередньому слідстві. К., 1994.
6. Коновалова В.Е. Допрос: тактика и психология: Учеб. пособие. – Харьков, 1999.
7. Порубов Н.И. Тактика допроса на предварительном следствии : учеб. пособие- М., БЕК, 1998.
8. Соловьев А.Б. Процессуальные, психологические и тактические основы допроса на предварительном следствии. М., 2002.
9. Сафин Н.Ш. Допрос несовершеннолетнего подозреваемого в советском уголовном судопроизводстве. (Процессуальные и криминалистические проблемы). Казань: Изд-во Казан. унив-та, 1990. – 160 с.
10. Сокіран, Ф.М. Сучасні концепції психологічного впливу на досудовому слідстві: Моногр. - К., 2002.
11. Шепітько В.Ю. Тактика допиту. Харків, 1992.
12. Шепітько В.Ю. Допит: науково-практичний посібник.- Харків: Національна юридична академія України, 1998. – 36 с.
13. Криміналістика : підручник / В.Д. Берназ; МВС України, ХНУВС. – Х.: ХНУВС, 2013 – 667с.

Тема 13. Тактика пред`явлення для впізнання

Заняття 1- 1 год.

План:

1. Пред`явлення для впізнання як засіб одержання доказів. Його види.
2. Загальні правила пред`явлення для впізнання.
3. Підготовка до пред`явлення для впізнання.
4. Тактичні особливості пред`явлення для впізнання людини за динамічними ознаками.
5. Особливості пред`явлення для впізнання об`єктів по фотознімкам.
6. Фіксація результатів пред`явлення для впізнання.

Матеріальне забезпечення.

Кримінальні справи з протоколами впізнаннями людей, предметів в натуральному виді та по фотознімкам.

Методичні рекомендації, практичні та лабораторні завдання.

Пред'явлення для впізнання – ефективна слідча дія, сутністю якої є ідентифікація (встановлення тотожності) об'єкта, що показується особі, за пам'яті – ідеальним відображенням. У залежності від об'єкта впізнання існують різні види впізнання: людини (за ознаками зовнішності, голосу і мови), предметів, тварин, трупів.

У ході підготовки до заняття студентам необхідно розглянути загальні принципи проведення впізнання, які притаманні стадіям підготовки, безпосередньо пред'явлення об'єктів і фіксації результатів впізнання. Обов'язковою слідчою дією, що передуює впізнанню, є допит

особи, що впізнає, з метою одержання інформації про ознаки об'єкта впізнання. Підготовка до впізнання включає підбор об'єктів (статистів), однакових з об'єктом, що впізнається. Виключення складає впізнання трупів. Варто розглянути процедуру впізнання й особливості фіксації ходу і результатів впізнання.

Після контрольного опитування студенти виконують завдання з навчального посібника “Практикум з криміналістики”. Рішення студентів обговорюються і оцінюються викладачем.

Під час відповіді на перше питання доцільно провести учбовий допит свідка Сіротенка М.І., продемонстрував на його прикладі особливості допиту особи, яка може впізнати певний об'єкт. Слід звернути увагу на суб'єктивні і об'єктивні чинники, що впливають на сприйняття і відтворення особою подій, які мають значення для справи.

Після контрольного опитування проводиться учбове пред'явлення для впізнання “підозрюваного”, яке організується “слідчим” з числа курсантів. Інші студенти стежать за ходом слідчої дії і фіксують її результати в робочих зошитах.

Хід та результати учбового пред'явлення для впізнання обговорюються, підводяться підсумки.

Теми для рефератів:

1. Психологічні основи впізнання.
2. Суб'єктивні і об'єктивні чинники, що впливають на сприйняття і відтворення особою подій.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Що являють собою особливості допиту особи, яка може впізнати певний об'єкт?
2. Що являють собою правила пред'явлення для впізнання предметів.
3. Що являють собою правила пред'явлення для впізнання людей.
4. Що являють собою технічні засоби фіксації пред'явлення для впізнання.

Література.

1. Гинзбург А.Я. Оpozнание в следственной, оперативно-розыскной и экспертной практике. М., 1996.
2. Гапанович Н.Н. Оpozнание в следственной и судебной практике. Минск, 1978.
3. Гапанович Н.Н. Оpozнание в судопроизводстве. Минск, 1975.
4. Самошина З.Г. Вопросы теории и практики предъявления для опознания на предварительном следствии. Казань, 1990.
5. Лукьянчиков Е.Д. Криминалистическая идентификация объектов по следам памяти. Донецк, 1998.
6. Крикунов Л. Е., Маевский Л.Ф. Тактика и психологические основы предъявления для опознания на предварительном следствии. К, 1977.
7. Криміналістика : підручник / В.Д. Берназ; МВС України, ХНУВС. – Х.: ХНУВС, 2013 – 667с.

Тема 14. Тактика обшуку і виїмки

Заняття 1 - 1 год.

План:

1. Правові підстави проведення обшуку і виїмки.
2. Підготовка до обшуку в приміщенні.
3. Проведення особистого обшуку.

4. Тактичні прийоми виявлення місця приховування.
5. Особливості обшуку в готелях, гуртожитках, на ділянках місцевості.
6. Особливості виїмки поштово-телеграфної кореспонденції.
7. Фіксація результатів обшуку і виїмки.

Матеріальне забезпечення.

Кримінальні справи з протоколами обшуку та виїмки.

Методичні рекомендації, практичні та лабораторні завдання.

Готуючись до заняття, студентам необхідно зрозуміти різницю між обшуком і виїмкою. Обшук припускає здійснення пошукових дій і проводиться в ситуації, коли шуканий об'єкт швидше за все добровільно не видадуть. Залежно від характеру об'єкта обшуку обшуки поділяються на такі: обшук приміщень, ділянок місцевості, особи, транспортних засобів та ін.

Підготовка до обшуку включає одержання інформації про шуканий об'єкт, місце обшуку, особистості осіб, що проживають у приміщенні, проведенні організаційних заходів. Безпосередньо під час обшуку використовуються різні тактичні і психологічні прийоми, які необхідно вивчити.

Фіксація ходу і результату обшуку в протоколі відрізняється своєрідністю: описується місце приховування, ознаки виявлених об'єктів, поведження осіб, що обшуковуються.

Після контрольного опитування студенти виконують завдання з відповідної теми з навчального посібника "Тести з криміналістики". З числа студентів формується слідчо-оперативна група, яка під керівництвом викладача проводить учбовий обшук на криміналістичному полігоні "Житлова кімната" ("Службовий кабінет"). Студенти уважно спостерігають хід обшуку і фіксують його результати в робочих зошитах. Після закінчення обшуку підводяться його підсумки.

В часи самостійної підготовки студенти повинні виконати домашнє завдання:

- письмовий план проведення обшуку по фабулі визначеної кримінальної справи;
- протокол обшуку.

Результати обговорюються, визначається правильне рішення. Робота кожного студента оцінюється викладачем.

Теми для рефератів:

1. Психологічні основи тактики обшуку.
2. Ознаки сховища і тактичні прийоми їх виявлення.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Що являють собою тактичні рекомендації про порядок дій на місці обшуку.
2. У чому полягають особливості залучення спеціаліста для участі в проведенні обшуку і виїмки.
3. У чому полягають особливості використання технічних пошукових засобів при обшуку.
4. У чому полягають особливості використання технічних засобів фіксації результатів обшуку.

Література.

1. Астапкина С.М. Тактика обыска и выемки. М., 1989.
2. Жбанков В.А. Организация и тактика групповых обысков при расследовании деятельности преступных групп. М., 1995.

3. Денисюк С.Ф., Шепитько В.Ю. Обыск в системе следственных действий (тактико-криминалистический анализ). Харьков, 1999.
4. Еникеев М.И., Черных Э.А. Психология обыска и выемки. М., 1986.
5. Коновалова В.Е., Шепитько В.Ю. Обыск: тактика и психология. Харьков, 1997.
6. Леви А.А., Михайлов А.И. Обыск. М., 1983.
7. Криміналістика : підручник / В.Д. Берназ; МВС України, ХНУВС. – Х.: ХНУВС, 2013 – 667с.

Тема 15. Тактика слідчого експерименту

Заняття 1- 1 год.

План:

1. Слідчий експеримент як спосіб перевірки і одержання доказів. Його види.
2. Тактичні правила підготовки і проведення слідчого експерименту.
3. Фіксація ходу і результатів відтворення обстановки і обставин події.
4. Тактичні правила підготовки і проведення перевірки показань на місці.

Матеріальне забезпечення.

Кримінальні справи з протоколами слідчого експерименту.

Методичні рекомендації, практичні та лабораторні завдання.

Слідчий експеримент – складна слідча дія, що по цілям і особливостям проведення можна розділити на два інших: слідчий експеримент і перевірку показань на місці. Необхідно зрозуміти, що за цілями розрізняють наступні види слідчого експерименту: 1) встановлення можливості сприйняття будь-якого факту, явища органами почуття особи, чий свідчення перевіряються; 2) встановлення можливості здійснення будь-яких дій, у тому числі наявність в особи, яка перевіряється, визначених професійних навичок; 3) встановлення можливості існування будь-якого факту, явища, механізму події, у тому числі механізму слідоутворення. Перевірка свідчень на місці проводиться для перевірки й уточнення фактів, отриманих при допиті особи, чий свідчення перевіряються.

Загальним для обох різновидів є ретельна підготовка до його проведення. Треба зрозуміти, що слідчий експеримент здійснюється в умовах максимально наближених до обставин злочину, перевірка показань на місці – у сприятливих умовах. Кожний з видів слідчої дії характеризується особливостями тактичних прийомів, які при підготовці до заняття варто врахувати та вивчити. Фіксацію відтворення обстановки й обставин події крім протоколювання варто доповнити проведенням відеозйомки, тому що в даному випадку важливе значення має фіксація динаміки цієї слідчої дії.

Після контрольного опитування студенти виконують завдання з навчального посібника “Тести з криміналістики”. Рішення обговорюються і оцінюються викладачем.

Теми для рефератів:

1. Наукові основи проведення слідчого експерименту.
2. Підготовка і тактичні прийоми проведення слідчого експерименту.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Які існують тактичні правила перевірки показань на місці?
2. У чому полягає сутність слідчого експерименту?
3. Які існують тактичні правила проведення слідчого експерименту?

Література.

1. Авсюк А.В. Процессуальные и тактические особенности проверки показаний на месте. Минск, 1990.
2. Быховский И.Е., Корниенко Н.А. Проверка показаний на месте. Л., 1988.
3. Белкин Р.С., Белкин А.Р. Эксперимент в уголовном судопроизводстве. М., 1997.
4. Васильев А.М., Степиков С.С. Воспроизведение показаний на месте расследования преступлений., М., 1979.
5. Глазырин Ф.В., Кругликов А.П. Следственный эксперимент. Волгоград 1981.
6. КПК України: ст.ст. 194, 195.
7. Леви А.А., Пичкалева Г.И., Селиванов Н.А. Получение и проверка показаний следователем. М., 1987.
8. Розенталь М.Я. Проверка показаний на месте с использованием звуко- и видеозаписи : Учеб.-метод. пособие . - М., 1994.
9. Уваров В.Н. Проверка показаний на месте. М., 1982.
10. Шобик Б.И. Проверка и уточнение показаний на месте. Хабаровск, 1987.
11. Криміналістика : підручник / В.Д. Берназ; МВС України, ХНУВС. – Х.: ХНУВС, 2013 – 667с.

ОСОБЛИВА ЧАСТИНА (криміналістична методика)

РОЗДІЛ І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ МЕТОДИКИ

Тема 17. Поняття і структура криміналістичної методики

Заняття - 1 година.

План:

1. Поняття криміналістичної методики, її структура і місце в системі криміналістики.
2. Структура методики розслідування злочинів окремого виду.
3. Криміналістична характеристика злочинів окремого виду та її значення для розслідування.
4. Типові слідчі ситуації і їх роль в побудові методик розслідування злочинів окремих видів.

Методичні рекомендації.

В процесі самостійної підготовки студенти повинні уявити, що криміналістична методика є заключною частиною криміналістики, яка вивчає закономірності механізму скоєння злочинів окремих видів, а також закономірності їх розслідування в цілях розробки науково обґрунтованих рекомендацій про найбільш ефективну послідовність слідчих дій та оперативно-розшукових заходів, тактичні і технічні особливості їх проведення.

Криміналістична методика як розділ криміналістики вміщує загальні положення і методики розслідування злочинів окремих видів. Загальні положення - це теорія криміналістичної методики (найбільш важливі поняття, система, задачі, зв'язок з іншими частинами криміналістики і т.п.), а також наукові положення і рекомендації, які є загальними для розслідування всіх видів злочинів. Методики розслідування злочинів окремих видів - це

наукові положення і рекомендації про найбільш ефективне розслідування і попередження окремих видів злочинів (програми розслідування конкретних видів злочинів).

Криміналістична методика тісно пов'язана з криміналістичною тактикою і технікою як "часткове" і "загальне", які разом утворюють єдину систему науки криміналістики.

При обговоренні другого питання необхідно назвати і коротко схарактеризувати структурні елементи методики розслідування злочинів окремого виду:

- криміналістичну характеристику злочинів окремого виду;
- типові слідчі ситуації на початковому етапі розслідування і відповідні їм комплекси слідчих дій та оперативно-розшукових заходів, особливості їх планування і проведення;
- особливості проведення слідчих дій та оперативно-розшукових заходів на подальшому етапі розслідування;
- вивчення особистості обвинуваченого, встановлення обставин, що сприяють скоєнню злочинів даного виду і прийняття профілактичних заходів.

Питання про криміналістичну характеристику злочинів окремого виду як структурну частину методики розслідування заслуговує окремого обговорення внаслідок його проблемного характеру. Під криміналістичною характеристикою злочинів окремого виду розуміється система відомостей про злочини окремого виду, що мають значення для їх розкриття і розслідування, в яких відображаються закономірні зв'язки між елементами механізму скоєння цих злочинів (способом та знаряддям злочину; слідами злочину; місцем, часом і обстановкою злочину, предметом злочину, особистістю потерпілого, особистістю злочинця). При обговоренні цього питання необхідно детально розглянути кожний елемент криміналістичної характеристики, а також вказати напрямки її практичного використання при розслідуванні злочинів.

При додержанні інших точок зору відносно поняття криміналістичної характеристики та її елементів відповідь повинна бути обґрунтованою.

Питання про типові слідчі ситуації та їх роль в побудові методик розслідування злочинів окремих видів також заслуговує окремого обговорення внаслідок його відносної складності. Поняття слідчої ситуації використовується в широкому і вузькому розумінні. В широкому розумінні слідча ситуація - це фактична обстановка в розслідуванні злочину на певний момент, яка складається з інформаційного, процесуального, тактичного, психологічного, організаційного і матеріально-технічного факторів. При обговоренні цього аспекту поняття слідчої ситуації, необхідно схарактеризувати кожен із названих факторів.

У вузькому розумінні слідча ситуація - це сукупність інформації (оперативно-розшукової, доказів) про обставини скоєного злочину та обставини його розслідування на певний момент, що обумовлює вибір способів встановлення істини у даній кримінальній справі. Використання поняття слідчої ситуації тільки в інформаційному аспекті (як сукупність інформації) дозволяє типізувати різноманітні ситуації, що складаються при розслідуванні злочинів різних видів, і використати для побудови програм розслідування злочинів окремих видів (визначити послідовність слідчих дій та оперативно-розшукових заходів, особливості їх проведення).

Теми для рефератів:

1. Криміналістична методика як складова частина науки криміналістики.
2. Слідчі ситуації. Їх роль в розслідуванні злочинів.

Література.

1. Бахин В.П., Биленчук П.Д., Кузьмичев В.С. Криминалистические приёмы и средства разрешения следственных ситуаций. К., 1991.
2. Советская криминалистика. Методика расследования отдельных видов преступлений. Киев, 1988.
3. Возгрин И.А. Криминалистическая методика. Минск, 1983.
4. Возгрин И.А. Научные основы криминалистической методики расследования преступлений. С.Пб., 1992.
5. Васильев А.Н. Проблемы методики расследования отдельных видов преступлений. М., 1978.
6. Волобуєв А.Ф. Загальні положення криміналістичної методики. Лекція. Харків, 1997.
7. Гаврилин, Ю.В. Криминалистика: методика расследования отдельных видов преступлений: Курс лекций: Учеб. пособие. - М., 2004.
8. Колесниченко Н.Н., Коновалова В.Е. Криминалистическая характеристика преступлений. Харьков, 1986.
9. Старушкевич А.В. Криміналістична характеристика злочинів. К., 1997.
10. Бахін В.П., Біленчук П.Д., Зубань М.А. Алгоритми вирішення слідчих ситуацій. Київ, 1995.
11. Драпкин Л.Я. Основы теории следственных ситуаций. Свердловск. 1987.
12. Гутман Ю.А. Криминалистическая тактика и методика расследования отдельных видов преступления. М., 1976.
13. Ермолович В.Ф. Криминалистическая характеристика преступлений. Минск, 2001.
14. Криміналістика : підручник / В.Д. Берназ; МВС України, ХНУВС. – Х.: ХНУВС, 2013 – 667с.

Тема 18. Криміналістичні версії, планування і організація розслідування злочинів

Заняття - 1 год.

План:

1. Поняття, види і значення планування розслідування злочинів.
2. Версії та їх місце в плануванні розслідування злочину. Структура письмового плану розслідування.
3. Планування роботи слідчого по групі кримінальних справ.
4. Організаційні засади та тактичні основи взаємодії слідчого з оперативними та іншими підрозділами органів внутрішніх справ.

Методичні рекомендації та практичні завдання:

Для заняття по даній темі вихідним також є положення про особливості процесу пізнання при розслідуванні злочину, які полягають в тому, що слідчий (орган дізнання) частіше всього має справу з наслідками (слідами) злочину, який мав місце в минулому. Розібратися в цих наслідках, встановити їх походження буває дуже важко. В таких складних, інформаційне невизначених ситуаціях запорукою успіху є використання гіпотетичного методу пізнання, який в криміналістиці дістав назву версії.

При підготовці до заняття студенти готуються для відповіді на контрольні питання і в робочих зошитах письмово виконують завдання по фабулах кримінальних справ, визначених викладачем.

Розкриваючи сутність і значення планування розслідування злочинів, необхідно визнати його обов'язковою умовою цілеспрямованої діяльності слідчого по встановленню істини у кримінальній справі. Складання письмового плану розслідування - це зовнішня сторона планування. Зміст же його складає розумова діяльність слідчого, спрямована на побудову версій, визначення обставин, що підлягають встановленню, а також визначення необхідних для цього слідчих та інших дій, термінів їх проведення. Обговорюючи це питання, необхідно розглянути всі елементи планування.

Називаючи види планування, необхідно коротко схарактеризувати: 1) планування розслідування по окремій кримінальній справі; 2) планування роботи слідчого по групі кримінальних справ; 3) планування проведення окремої слідчої дії.

Питання про поняття версій та їх використання як методу пізнання події минулого в розслідуванні злочинів слухачі вивчали в минулому семестрі (в зокрема, для використання при відшуванні слідів злочину). Тепер версії розглядаються як елемент планування розслідування злочину, що необхідно для засвоєння учбового матеріалу, виконання завдань на практичних заняттях по методиці розслідування злочинів окремих видів.

Обговорюючи це питання, необхідно розглянути стадії побудови версій та їх зв'язок з плануванням слідчих дій та оперативно-розшукових заходів. Треба назвати і схарактеризувати елементи письмового плану розслідування та його форми, що використовуються в органах внутрішніх справ.

Теми для рефератів:

1. Використання допомоги спеціалістів, громадськості і засобів масової інформації.
2. Особливості планування розслідування злочину, що ведеться слідчо-оперативною групою.

Література.

1. Бирюков, В.В. Теория и практика планирования расследования преступлений: Учеб. пособие. - Луганск, 2002.
2. Зеленский В.Д. Организация расследования преступлений. Криминалистические аспекты. Ростов-на-Дону, 1989.
3. Ларин А.М. Расследование по уголовному делу: планирование и организация. М., 1970.
4. Кулагин Н.И. Планирование расследования сложных многоэпизодных дел. Волгоград, 1976.
5. Антипов В.П. Планирование следствия в проблемных ситуациях. М., 1983.
6. Бахин В.П., Кириченко А.А. Как раскрываются преступления. Днепропетровск, 1995.
7. Кузьменко Н.К. Систематизация неотложных следственных действий при раскрытии и расследовании преступлений. Киев, 1981.
8. Дубровицкая Л.П., Лузгин И.М. Планирование расследования. М., 1977.
9. Коновалова В.Е. Версия: концепция и функции в судопроизводстве. - Х., 2000.
10. Криміналістика : підручник / В.Д. Берназ; МВС України, ХНУВС. – Х.: ХНУВС, 2013 – 667с.

РОЗДІЛ II. МЕТОДИКИ РОЗСЛІДУВАННЯ ОКРЕМИХ ВИДІВ ЗЛОЧИНІВ

Тема 19. Методика розслідування вбивств

Практичне заняття – 1 год.

План:

1. Криміналістична характеристика вбивств і тяжких тілесних пошкоджень, що спричинили смерть.
2. Типові слідчі ситуації та версії, відповідні слідчі та інші дії, які проводяться на початковому етапі розслідування при виявленні трупу з ознаками насильницької смерті, або частин трупу.
3. Типові слідчі ситуації та версії, відповідні слідчі та інші дії, які проводяться на початковому етапі розслідування при заяві про зникнення людини при обставинах, що вказують на вбивство.
4. Проведення слідчих та інших дій на послідувочому етапі розслідування вбивств і тяжких тілесних пошкоджень, що спричинили смерть.
5. Вивчення особи обвинуваченого. Встановлення обставин, що сприяли вбивству та їх усунення.

Методичні рекомендації та практичні завдання.

Готуючись до занять, студенти повинні вивчити рекомендовану літературу для відповіді на контрольні питання і письмово виконати в робочих зошитах завдання за наведеною фабулою.

Фабула:

Вранці 29 січня в чергову частину органу внутрішніх справ надійшло повідомлення про те, що в 6.45 в вагоні електропоїзду, який знаходився на відстої на станції Ізюм, робітниками станції Халупко М.І., Колосовою Н.П. був знайдений молодий чоловік без свідомості, в крові, з багатьма тілесними пошкодженнями. На потерпілому не було взуття і верхнього одягу. Не було також і документів. Після доставлення до лікарні потерпілий помер, не приходячи до свідомості.

На місце події виїхала слідчо-оперативна група. В результаті огляду місця події (вагону електропоїзду) були виявлені, зафіксовані і вилучені:

- велика кількість плям крові на підлозі і диванах вагону;
- пляшка з скла зеленого кольору (0,5 л), покрита плямами крові;
- скло і етикетки (2 шт.) від пивних пляшок Ізюмського пивзаводу;
- два недокурки сигарет “Фільтр” і “Ватра”;
- верхня частина розбитої пляшки з чіткими слідами пальця руки.

Було встановлено, що подія відбулася в вагоні електропоїзду “Харків - Ізюм”, який відправився 28 січня зі станції “Харків - Левада” о 20.23 і прибув на станцію “Ізюм” о 23.25. Маршрут руху електропоїзду: Харків - Зміїв - Шебелинка - Балаклея - Савинці - Закомельська - Ізюм.

Із пояснень лікаря Котова М.М. витікало, що потерпілий мав пошкодження черепа, які і могли спричинити смерть. Труп було відправлено в морг.

Завдання:

1) проаналізуйте ситуацію і прийміть аргументоване рішення відносно порушення кримінальної справи;

2) складіть письмовий план початкових слідчих та інших дій.

По даній фабулі кримінальної справи проводиться 2 практичних заняття по 2 години кожне у вигляді рольової гри. На першому занятті під керівництвом викладача обговорюються письмові рішення студентів і виробляється правильне рішення. Обговорення поєднується з контрольним опитуванням. Після цього викладач видає студентам по цій кримінальній справі ввідну інформацію № 2 і завдання для самостійної письмової роботи. Зміст другого заняття аналогічний змісту першого заняття.

В результаті практичних занять студенти повинні засвоїти методику розслідування вбивств і тяжких тілесних пошкоджень, що спричинили смерть, отримати навички аналізу слідчих ситуацій, навчитися самостійно приймати відповідні рішення, планувати розслідування.

Теми для рефератів:

1. Ознаки скоєння вбивства неповнолітніми.
2. Заходи по встановленню, розшуку і затриманню підозрюваного в залежності від способів вбивства

Література.

1. Афанасьев С.А. Криминалистическая характеристика и типовая программа расследования сексуально-садистских убийств. СПб, 1992.
2. Бояров В.И. Убийства, совершённые в процессе противостояния организованных преступных группировок (особенности расследования). Х., 1998.
3. Бахин В.П. Расследование заказных убийств. Киев, 1999.
4. Бородулин А.И. Убийства по найму. М., 1997.
5. Гусев Л.Н., Муравьев А.С. Предупреждение, пресечение и раскрытие убийств. М., 1992.
6. Гурев, М.С. Убийства на "разборках" (методика расследования). Питер, 2001.
7. Звирбуль А.К. Расследование убийств. М., 1980.
8. Коновалова, В.Е. Убийство: искусство расследования : Моногр. - Х., 2001.
9. Попов И.В. Организация расследования умышленных убийств: Метод. рекомендации. - Луганск, 2001.
10. Саинчин А.С. Особенности первоначального этапа раскрытия убийств, совершенных по заказу: Учеб. пособие. - Одесса, 2002.
11. Селиванов Н.А., Видонов Л.Г. Типовые версии об убийствах. М., 1989.
12. Серийные убийства как объект психологии и криминалистики . - М., 2003.
13. Слинко М.И. Заказные убийства как вид преступного предпринимательства. М., 1997.
14. Селиванов Н. А., Соя-Серко-Л. А. Расследование убийств. М., 1994.
15. Судебная практика. Убийства, изнасилования и другие преступления против личности. К., 1993.
16. Тимошенко Б.Ф. Новые возможности раскрытия заказных убийств, терактов и других тяжких преступлений. Харьков, 1997.
17. Криміналістика : підручник / В.Д. Берназ; МВС України, ХНУВС. – Х.: ХНУВС, 2013 – 667с.

Тема 20. Методика розслідування крадіжок

Заняття - 1 год.

План:

1. Криміналістична характеристика крадіжок державного, колективного та індивідуального майна громадян.
2. Дослідча перевірка про крадіжки і особливості порушення кримінальної справи.
3. Типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування крадіжок і відповідні їм комплекси слідчих дій та оперативно-розшукових заходів.
4. Особливості тактики проведення початкових слідчих дій у справах про крадіжки.
5. Вивчення особистості обвинуваченого в скоєнні крадіжки. Встановлення обставин, що сприяли її скоєнню.

Методичні рекомендації і практичні завдання.

Готуючись до практичного заняття, студенти повинні вивчити і законспектувати рекомендовану до цієї теми літературу з тим, щоб бути готовими відповісти на контрольні запитання викладача.

Криміналістична характеристика крадіжок дозволяє виділити найбільш типові способи скоєння, утворені сліди і місця їхнього розташування, особистість злочинця й обстановку злочину. Для моменту порушення кримінальної справи характерно три типові слідчі ситуації: 1) злочинець затриманий на місці крадіжки чи безпосередньо після неї; 2) злочинець сховався, але про нього є відомості; 3) злочинець невідомий. Для кожної з відзначених ситуацій розглянути хід розслідування кримінальної справи, особливості проведення огляду місця події, допиту потерпілих, затриманого й інші слідчі дії.

Теми для рефератів:

1. Особливості розслідування крадіжок автотранспортних засобів.
2. Інценування крадіжки та способи її викриття.

Література:

1. Асташкина, Е.Н. Криминалистические алгоритмы в расследовании квартирных краж: Учеб. пособие. - М., 2003.
2. Федоров Ю.Д. Расследование карманных краж. Ташкент, 1978
3. Бышевский Ю.В. Кражи и их предупреждение. Омск, 1979.
4. Казакевич А.С. Методика расследования угонов автотранспорта. Минск, 1980.
5. Сырков С.М., Меженцев Г.Н. Изучение следов орудий взлома на месте кражи. М., 1980.
6. Сырков С.М., Меженцев Г.Н. Совершенствование практики использования следов орудий взлома в раскрытии краж. М., 1982.
7. Бурнашев Н.А. Расследование краж, совершаемых в условиях крупного города. М., 1983.
8. Кульмашов Ф.Х. Расследование угонов автотранспортных средств. Волгоград, 1987.
9. Виноградов С.В., Капитонов В.Е., Питерцев В.П. Расследование квартирных краж. М., 1990.
10. Макаренко Е.И., Снигерев А.П. Раскрытие, расследование и предупреждение краж из квартир. Харьков, 1994.
11. Криміналістика : підручник / В.Д. Берназ; МВС України, ХНУВС. – Х.: ХНУВС, 2013 – 667с.

Тема 21. Методика розслідування вимагання

Заняття – 1 години

План:

1. Криміналістична характеристика вимагання.
2. Особливості дослідчої перевірки про вимагання і прийнятті рішення про порушення кримінальної справи.
3. Типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування вимагання і відповідні їм комплекси слідчих дій і оперативно-розшукових заходів.
4. Особливості планування і проведення розслідування вимагання.
5. Особливості тактики проведення окремих слідчих дій у справах цієї категорії.

6. Вивчення особи обвинуваченого в вимаганні. Встановлення обставин, що сприяли скоєнню злочину та їх усунення.

Методичні рекомендації і практичні завдання.

Готуючись до практичного заняття, студенти повинні вивчити і законспектувати рекомендовану до цієї теми додаткову літературу з тим, щоб бути готовими відповісти на контрольні питання викладача.

Виходячи з криміналістичної характеристики цього виду злочинів необхідно вивчити типові способи вимагання, обстановку здійснення злочинів, особистості злочинця і потерпілого, слідову картину злочину. Для вимагання найбільш типові дві слідчі ситуації первісного етапу розслідування: 1) злочин скоєне і предмет вимагання переданий злочинцю; 2) злочин не кінчений, предмет вимагання ще не відданий злочинцю. Кожна ситуація відрізняється особливостями порушення кримінальної справи і послідовністю проведених слідчих дій і оперативно-розшукових заходів, котрі треба вивчити при підготовці до заняття. Розглянути особливості тактики допиту потерпілого, затримки злочинця, його впізнання й інших слідчих дій.

Теми для рефератів:

1. Особливості розслідування вимагань.
2. Використання криміналістичних обліків при розслідуванні вимагання.

Література.

1. Инструктивное письмо ГСУ МВД Украины от 14.10.93 №13 “О совершенствовании организации работы по раскрытию вымогательства государственного, коллективного и индивидуального имущества граждан”.
2. Клименко В.А., Мельник Н.И. Уголовно-правовая борьба с вымогательством индивидуального имущества граждан. К., 1993.
3. Лысенко В.В. Расследование вымогательств. Харьков, 1996.
4. Криміналістика : підручник / В.Д. Берназ; МВС України, ХНУВС. – Х.: ХНУВС, 2013 – 667с.

Тема 22. Методика розслідування шахрайства

Заняття - 1 год.

План:

1. Криміналістична характеристика шахрайства.
2. Дослідча перевірка первісної інформації про шахрайство. Порушення кримінальної справи.
3. Побудова версій, проведення слідчих та інших дій на початковому етапі розслідування в залежності від типової слідчої ситуації.
4. Тактика проведення окремих слідчих та інших дій на послідуєчому етапі розслідування шахрайства.
5. Вивчення особи обвинуваченого у шахрайстві. Встановлення обставин, що сприяють шахрайству та їх усунення.
6. Особливості розслідування шахрайства з фінансовими ресурсами (ст. 222 КК).

Методичні рекомендації та практичні завдання.

При підготовці до практичного заняття, студенти повинні вивчити рекомендовану літературу для відповіді на контрольні питання і письмово в робочих зошитах виконати завдання за наведеною фабулою.

На практичних заняттях курсанти відпрацьовують вміння аналізувати первісний матеріал про шахрайство, взаємодії слідчого з оперативними та іншими працівниками МВС при порушенні кримінальної справи; висувають версії та формулюють обставини, які підлягають доказуванню. Звертається увага на особливості криміналістичних засобів доказування шахрайства.

Теми для рефератів:

Особливості розслідування шахрайства в сфері підприємницької діяльності.

Вивчення особи потерпілого у шахрайстві. Встановлення обставин, що сприяють шахрайству та їх усунення.

Література.

1. Яни С.А. Расследование мошенничества. М., 1967.
2. Александров И.В. Криминалістическая характеристика и особенности расследования мошеннических посягательств на личную собственность граждан. Свердловск, 1985.
3. Букаев Н.М. Расследование преступных посягательств на личное имущество граждан, совершенных путем мошенничества. К., 1989.
4. Гвоздиков А.В. Расследование мошенничеств, совершенных путем инсценировок краж и угонов застрахованных личных транспортных средств. М., 1991.
5. Волобуєв А.Ф. Розслідування і попередження розкрадань майна у сфері підприємництва. Навч. посібник. Х.: Рубікон, 2000.
6. Криміналістика : підручник / В.Д. Берназ; МВС України, ХНУВС. – Х.: ХНУВС, 2013 – 667с.

Тема 23. Методика розслідування злочинів, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів

Заняття - 1 год.

План:

1. Криміналістична характеристика злочинів, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів.
2. Дослідча перевірка первісної інформації про злочин та порушення кримінальної справи.
3. Типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування та відповідні ним слідчі та оперативно-розшукові заходи. Планування розслідування.
4. Особливості тактики проведення слідчих та інших дій на подальшому етапі розслідування.
5. Вивчення особи обвинуваченого. Встановлення обставин, що сприяють скоєнню злочинів даної категорії та застосування профілактичних заходів слідчим.

Методичні рекомендації і завдання.

При підготовці до практичного заняття студенти повинні вивчити рекомендовану літературу для відповіді на контрольні питання.

Відповідно до криміналістичної характеристики даного виду злочинів вивчити найбільш типові для України наркотичні засоби та психотропні речовини, способи їх виготовлення, транспортування і збуту, особистість злочинця, найбільш розповсюджені сліди злочину. Для первісного етапу розслідування цих злочинів характерні дві типові слідчі ситуації: 1) злочинець затриманий при транспортуванні, спробі збуту наркотиків; 2) злочинець затриманий, але наркотиків при ньому не виявилося. Для кожної з виділених слідчих ситуацій проводиться визначений перелік

перевірочних і слідчих дій, оперативно-розшукових заходів. При підготовці до заняття необхідно засвоїти особливості тактики проведення таких слідчих дій як затримання підозрюваного, допит затриманого, проведення судових експертиз і ін.

Теми для рефератів:

1. Особливості судово-медичного освідування підозрюваного.
2. Обставини, що сприяють скоєнню злочинів даної категорії.

Література.

1. Перелік наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. // Постанова Кабінету Міністрів України від 6 травня 2000 р. №770
 2. Шурухнов Н.Г. Расследование незаконного изготовления хранения, приобретения, перевозки и сбыта наркотических средств. М., 1990.
 3. Меретуков Г.М. Расследование преступлений, связанных с незаконным оборотом наркотических средств. М., 1992.
 4. Меретуков Г.М. Криминалистические проблемы борьбы с наркобизнесом организованных преступных групп. М., 1995.
 5. Баяхичев В.Г., Курылев И.И., Калинин А.П. Расследование преступлений, связанных с изготовлением синтетических наркотических средств. М., 1995.
- Роганов С.А. Синтетические наркотики: вопросы расследования преступлений. СПб., 2001.
6. Криміналістика : підручник / В.Д. Берназ; МВС України, ХНУВС. – Х.: ХНУВС, 2013 – 667с.

Рекомендована література

Нормативні акти:

1. Конституція України. – Д.: Пороги, 2015. – 47 с.
2. Закон України «Про національну поліцію» 2015, №580-8.
3. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» // Відомості Верховної Ради України, 1992, N 22, ст.303.
4. Закон України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» // Відомості Верховної Ради України, 1993, N 35, ст.358.
5. Закон України «Про судову експертизу» // Відомості Верховної Ради України, 1994, N 28, ст.232.
6. Закон України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори» // Відомості Верховної Ради України, 1995, N 10, ст.60
7. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України, 2001, № 25-26, ст.131.
8. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р.// Голос України. - 2012.- 19 травня. - №№ 90-91.
9. Перелік наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. // Постанова Кабінету Міністрів України від 6 травня 2000 р. №770
10. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз. Затверджена Наказом Міністерства юстиції України № 53/5 від 8 жовтня 1998р.
11. Накази МВС України № 140 від 9 березня 1992 р., № 190 від 14 січня 1994 р. «Про затвердження Інструкції по формуванню, веденню і використанню криміналістичних обліків

Криміналістичного центру МВС України»; № 138 від 2 березня 1995 р. «Про порядок ведення персонального оперативно-довідкового і дактилоскопічного обліку в органах внутрішніх справ України»; від 14 липня 2002р.

12. «Про обіг наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів» // Наказ МВС України № 263/251 від 23 березня 1998 р.

Нормативні джерела та підручники з криміналістики (за усіма розділами)

13. Аверьянова Т.В., Белкин Р.С., Корухов Ю.Г., Россинская Е.Р. Криминалистика. Учебник для вузов. Под ред. Заслуженного деятеля науки РФ, профессора Р.С. Белкина. – М.: Из-кая группа НОРМА-ИНФРА М, 1999.
14. Бахін В.П., Гора І.В., Цимбал П.В. Криміналістика: Курс лекцій. – Ірпінь: Академія ДПС України, 2002.
15. Белкин Р.С. Курс криминалистики: В 3 т. – Т. 1: Общая теория криминалистики; Т. 2: Частные криминалистические теории; Т. 3: Криминалистические средства, приемы и рекомендации. – М.: Юристъ, 1997.
16. Законодавче забезпечення оперативно-розшукової діяльності. Збірник нормативно-правових актів / Упорядники: І.В. Сервецький, С.І. Ніколаюк, Р.О. Коніжай, В.І. Лазутко, О.М. Юрченко. – К.: НАВСУ, 2001.
17. Каткова Т.В., Кожевников Г.К. Зразки бланків процесуальних та інших документів у кримінальній справі: Практичний посібник. – Х.: „Рубікон”, 2001. – 196 с.
18. Кузьмічов В.С., Прокопенко Г.І. Криміналістика: Навчальний посібник / За заг. ред. В.Г. Гончаренка та Є.М. Моїсеєва. – К.: Юрінком Інтер, 2001.
19. Криміналістика: Підручник для студентів юрид. спец. вищих закладів освіти / Глібко В.М., Дудніков А.Л., Журавель В.А. та ін. / За ред. В.Ю. Шепітька. – К.: Видавничий Дім “Ін Юре”, 2001.
20. Криміналістика. Криміналістична тактика і методика розслідування злочинів: Підручник для студентів юрид. вузів і фак. / За ред. проф. В.Ю. Шепітька. – Харків: Право, 1998.
21. Криминалистика. Криминалистическая тактика и методика расследования преступлений: Учебник для студентов юридических вузов и факультетов. /Под ред. проф. В.Ю. Шепитько. – Харьков: ООО “Одиссей”, 2001. – 528с.
22. Криминалистика: Учебник / Отв. ред. Н.П. Яблоков. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Юристъ, 2001.
23. Криминалистика: Расследование преступлений в сфере экономики: Учебник для вузов / Под ред. В.Д. Грабовского, А.Ф. Лубина. – Нижний Новгород: Нижегородская ВШ МВД России, 1995.
24. Криминалистика: Учебник / Под ред. А.Н. Васильева. – М.: Изд-во МГУ, 1980.
25. Криминалистика / Под ред. В.А. Образцова. – М.: Юрист, 1995.
26. Криминалистика: Учебник / Под ред. А.Г. Филиппова и А.Ф. Волынского. – М.: Изд-во “Спарк”, 1998.
27. Криминалистика (конспект лекций в схемах). – М.: “Изд-во ПРИОР”, 2001.
28. Криміналістика: Підруч. для слухачів, ад’юнктів, викладачів вузів системи МВС України / За ред. акад. П.Д. Біленчука. – К., 1998. - 416с.
29. Криминалистика: Учебник /Под ред. Т.А. Седовой, А.А. Эксархопуло. - СПб.: Изд-во «Лань», 2001. - 928с.
30. Криминалистическое обеспечение деятельности криминальной милиции и органов предварительного расследования / Под ред. Т.В. Аверьяновой, Р.С. Белкина.–М.: Юрид. лит., 1997

31. Советская криминалистика. Методика расследования отдельных видов преступлений / Под ред. В.К. Лисиченко. – К., Высш. шк., 1988.
32. Стахівський С.М. Теорія і практика кримінально-процесуального доказування. Монографія. – К., 2005. – 272 с.
33. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / За ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. – К.: Каннон, А.С.К., 2001.
34. Настольная книга следователя. – М., 1949.
35. Настільна книга слідчого: Наук. – практ. Видання для слідчих і дізнавачів / Панов М.І., Шепітько В.Ю., Коновалова В.О. та ін. – К.: Видавничий дім „Ін Юре”, 2003.
36. Салтевський М.В. Криміналістика. Підручник: У 2ч. – Харків: Консум, 2001.
37. Салтевський М.В. Криміналістика (у сучасному викладі): Підручник. – К.: Кондор, 2005.
38. Селиванов Н.А. Справочник следователя (у 2-х том). – М.: Юрид. лит., 1990.
39. Тертишник В.М. Гарантії істини та захисту прав і свобод людини в кримінальному процесі: Монографія. – Дніпропетровськ: Юридична академія МВС України, Арт-Прес, 2002.
40. Тимчасове положення про організацію служби спеціальних моторизованих військових частин спеціального призначення та підрозділів оперативного призначення внутрішніх військ МВС України // Наказ МВС України від 05.07.2005р., № 521.
41. Шепітько В.Ю. Довідник слідчого. – К.: Видавн. дім “Ін Юре”, 2001.

Змістовий модуль №1. Теоретичні основи криміналістики. Криміналістична техніка збирання і дослідження слідів злочину

42. Іщенко А.В. Методологічні проблеми криміналістики: Монографія. – К.: НВТ “Правник”, 1997.
43. Лузгин И.М. Методологические проблемы расследования. – М., 1973.
44. Макаренко Є.І. Вступ у криміналістику: Навчальний посібник. – Д.: Академія митної служби. – 2000. – 194 с.
45. Бірюков В.В. Цифровая фотография: перспективы использования в криминалистике: Монография. – Луганск: РИО ЛИВД, 2000. – 138 с.
46. Быховский И.Е. Этические вопросы применения технических средств при расследовании преступлений // Теория и практика собирания доказательственной информации техническими средствами на предварительном следствии. – К.: НИИРИО КВШ МВД СССР, 1980.
47. Быховский И.Е., Корниенко Н.А. Процессуальные и тактические вопросы применения технических средств при расследовании уголовных дел. Л., 1981.
48. Відеозапис слідчих дій. – Методичні рекомендації: Науково-дослідний експертно-криміналістичний центр Управління МВС України в Дніпропетровській області. – Дніпропетровськ, 2004.
49. Горинов Ю.А, Скоромников К.С. Видеозапись при расследовании преступлений. М., 1975.
50. Грамович Г.И. Фотосъемка места происшествия в ночных условиях // Вопр. криминалистики и судебной экспертизы. Минск, 1970. – С. 167–170.
51. Дмитриев Е.Н., Галяшина Е.И., Кочетков Д.Т. Организация и ведение фото-, фоно-, видеотек лиц, причастных к совершению преступления. – М, 1992.
52. Диденко Ф.К. Применение научно-технических средств и методов при осмотре места происшествия / Ярослав. гос. ун-т. – Ярославль, 1989.
53. Дубягин Ю.П. Новые виды фиксации признаков внешности неизвестных погибших с помощью пластических моделей. – М., 1990.
54. Ищенко П.П., Ищенко Е.П. Основы судебной фотографии, кино съемки и видеозаписи. – Екатеринбург, 1992.

55. Карнеева Л.М., Ратинов А.Р., Хилобок М.П. Применение звукозаписи в следственной работе. М., 1967.
56. Колесниченко А.Н., Матусовский Г.А. Применение научно-технических средств в работе над следами при осмотре места происшествия. – Харьков: Изд-во Харьк. ун-та, 1960.
57. Колесниченко А.Н., Найдис И.Д. Судебная фотография. – Харьков, 1981.
58. Кузнецов П.С. Работа со следами на месте происшествия. Следователь: Теория и практика деятельности. Екатеринбург, 1993.
59. Криминалистическое описание внешности человека / Под ред. проф. В.А. Снеткова /. – М., 1988.
60. Криминалистика и судебная экспертиза. – 1976. – №12. – С. 10-16.
61. Леви А.А., Горинов Ю.А. Звукозапись и видеозапись в уголовном судопроизводстве. М., 1983.
62. Михайлов А.И., Подголин Е.Е. Письменная речь при производстве следственных действий. М., 1980.
63. Морозов В.Н. Использование криминалистической фотографии при расследовании преступлений. – Ташкент, 1990.
64. Одержання оперативно-розшукової інформації технічними засобами: Монографія / Л.І. Громовенко, Ю.Ф. Жаріков, І.П. Козаченко та ін. – К.: НАВСУ, 1999.
65. Постика И.В. Судебная (криминалистическая) фотография: теория и практика. Монография. – Одесса „Юридична література”. – 2002.
66. Потапов С.П. Судебная фотография. Методы фотографических доказательств в следственном и судебном процессе. – М., 1948.
67. Салтевский М.В., Лысов Н.Н. Криминалистическая фотография, кинематография и видеозапись в правоохранительной деятельности. – К., 1993.
68. Салтевский М.В., Ломако З.М., Щербатов В.Ф. Измерительная фотосъемка в следственной практике. – К., 1976.
69. Салтевский М.В., Гапонов Ю.С. Вопросы судебной фотографии и кино съемки. – К., 1974.
70. Салтевский М.В. Следы человека и методы их исследования для получения криминалистической информации о преступнике и обстоятельствах преступления. Лекция. – К., 1981.
71. Селиванов Н.А., Эйсман А.Н. Судебная фотография. – М., 1985.
72. Снигерев А.П., Шинкаренко И.Р., Серебряков И.А. Применение фотосъемки и видеозаписи при проведении оперативно-розыскных мероприятий: Учебно-практическое пособие. – К., 1997.
73. Скромников К.С., Венецкий А.П. Обнаружение, фиксация и изъятие следов на месте происшествия: Учебное пособие / Под ред. С.И. Поташкина, 1971. – 40 с.
74. Хоменко Ф.В. Застосування науково-технічних засобів при відтворенні обстановки та обставин події // Радянське право. – 1968. – №11. – С. 30-34.

Змістовий модуль №2. Криміналістична тактика збирання і дослідження слідів злочину.

Криміналістична методика розслідування окремих видів злочину

75. Авсюк А.В. Процессуальные и тактические особенности проведения проверки показаний на месте: Лекция. – Минск: МВШ МВД СССР, 1990.
76. Астапкина С.М. Тактика обыска и выемки: Лекция / Акад. МВД СССР. – М., 1989.
77. Баев О.Я. Тактика следственных действий. – Воронеж, 1992.
78. Бахарев Н.В. Очная ставка: Уголовно-процессуальные и криминалистические вопросы. – Казань: Изд-во Казан. ун-та, 1982.
79. Бахін В.П., Весельський В.К. Тактика допиту: Навчальний посібник. – К.: НВТ “Правник”,

1997.

80. Бахин В.П., Весельский В.К., Карпов Н.С. Эксперимент как средство совершенствования следственной деятельности // Закон и жизнь. – 1997. – №7. – С. 28-30.
81. Бахін В.П., Весельський В.К., Маліков Т.С. Поліцейський допит у США (поради допитуючому): Навчальний посібник. – К.: НВТ “Правник”, 1997.
82. Бахин В.П., Биленчук П.Д., Кузьмичев В.С., Филиппова М.А. Тактические приемы раскрытия преступлений. – К., 1991.
83. Бахин В., Когамов М., Карпов Н. Допрос на предварительном следствии. Уголовно-процессуальные и криминалистические вопросы. – Алматы, 1999.
84. Бахин В.П. Допрос: Лекция. – К., 1999.
85. Белкин Р.С. Очерки криминалистической тактики: Учебное пособие. – Волгоград: ВСШ МВД РФ, 1993.
86. Белкин Р.С., Лившиц Е.М. Тактика следственных действий. – М., 1997.
87. Белкин Р.С. Проверка и уточнение показаний на месте: Лекция. – М., 1961.
88. Белкин Р.С. Эксперимент в следственной, судебной и экспертной практике. – М.: “Юрид. лит.”, 1964.
89. Белкин Р.С. Теория и практика следственного эксперимента / Под ред. А.И. Винберга. – М., 1959.
90. Биленчук П.Д. Тактические приемы, тактические комбинации, тактические операции: Учебное пособие. – К., 1992.
91. Біленчук П.Д., Перкін В.І. Тактичні прийоми, тактичні комбінації та тактичні операції в розслідуванні злочинів: Навчальний посібник. – К.: УАВС, 1996.
92. Біленчук П.Д., Гель А.П. Основи криміналістичної тактики: Курс лекцій. – Вінниця: Вінницька філія МАУП, 2001.
93. Богинський В.Є. Підготовка до допиту підозрюваного // Радянське право. – 1978. – №12. – С. 39-41.
94. Бокариус Н.С. Наружный осмотр трупа на месте происшествия или обнаружения его. – Х.: Юрид. изд-во НЮ УССР, 1929. – 188 с.
95. Борідько О.А., Парасочкіна К.В., Пономаренко Г.О. Тактика слідчих оглядів: Навчальний посібник. – Херсон: Видавець Чуєв С.М., 2006. – 72 с.
96. Бритвич Н.Г. Теоретические основы и практика предъявления для опознания. – М., 1968.
97. Бурданова В.С., Быховский И.Е. Предъявление для опознания на предварительном следствии. – М., 1975.
98. Быховский И.Е. Осмотр места происшествия. – М., 1973.
99. Быховский И.Е. Процессуальные и тактические вопросы проведения следственных действий. Волгоград, 1977.
100. Быховский И.Е. Производство следственных действий. Учебное пособие. Л., 1984.
101. Быховский И.Е., Корниенко Н.А. Проверка показаний на месте: Учебное пособие / Прокуратура СССР. Ин-т усовер. следств. работников. – Л., 1988.
102. Быховский И.Е., Глазырин Ф.В., Питерцев С.К. Допустимость тактических приемов при допросе: Учебное пособие. – Волгоград: ВСШ МВД СССР, 1989.
103. Вандер М.В., Корниенко Н.А. Следственный осмотр и предварительное исследование предметов и документов. – Л., 1976.
104. Васильев А.Н. Тактика отдельных следственных действий. – М.: Юрид. лит, 1981.
105. Васильев А.Н., Карнеева Л.М. Тактика допроса при расследовании преступлений. – М.: “Юрид. лит-ра”, 1970.
106. Васильев В.А. Психология осмотра места происшествия. Л., 1986.

107. Весельський В.К., Кузьмічов В.С., Мацишин В.С., Старушкевич А.В. Особливості провадження допиту підозрюваного (обвинуваченого) з метою недопущення тортур та інших порушень прав людини: Посібник. – К.: НАВСУ, 2004.
108. Виницкий Л.В. Теория и практика освидетельствования на предварительном следствии. Караганда, 1982.
109. Волохова О.В. Тактика предъявления для опознания живых лиц в свете нового уголовно-процессуального законодательства // Актуальные проблемы криминалистики на современном этапе. Сборник научных статей / Под ред. З.Д. Еникеева. – Уфа: РИО БашГУ, 2003. – С. 20-23.
110. Водолазский Б.Ф. Психология осмотра места происшествия: Учебное пособие. – Омск: ОВШ МВД СССР, 1979.
111. Волобуев А.Ф. Тактика допиту. Лекція. – Харків: Ун-т внутр. справ, 1996.
112. Гаврилов М., Иванов А. Следственный осмотр при расследовании преступлений в сфере компьютерной информации // Законность. – 2001. – №9. – С. 11-16.
113. Гапанович Н.Н. Опознание в следственной и судебной практике (тактика). – Минск: Изд-во БГУ им. В.И. Ленина, 1978.
114. Гарбузюк В.Б. Ретельний огляд трупа на місці події – швидке розкриття вбивства // Слідча практика: Збірник / Уклад. А.А. Осауленко. – К.: РВВ МВС України, 2000. – С. 37-38.
115. Гинзбург А.Я. Опознание в следственной и оперативно-розыскной практике органов ООП: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.717. – М., 1965.
116. Гинзбург А.Я. Опознание в следственной, оперативно-розыскной и экспертной практике: Учебно-практическое пособие. – М.: Ассоциация работников правоохранительных органов РФ, 1996.
117. Гинзбург А.Я. Тактика предъявления для опознания. – М.: “Юрид. лит-ра”, 1971.
118. Глазырин Ф.В., Кругликов А.П. Следственный эксперимент. Волгоград: ВСШ МВД СССР, 1981.
119. Глазырин Ф.В. Психология следственных действий: Учебное пособие. – Волгоград: ВСШ МВД СССР, 1983.
120. Головецкий М.О. Тактика упізнавання і впізнання на попередньому слідстві: Дис... канд. юрид. наук: 12.00.09 / МВС України. УВС. – Харків, 1999.
121. Грамович Г.И. Особенности осмотра неопознанных трупов. Минск, 1993.
122. Григорьев В.Н. Задержание подозреваемого органами внутренних дел: Учебное пособие. – Ташкент, 1989.
123. Громов В.І. Осмотр места происшествия. М., 1931.
124. Гуковская Н.И. Следственный эксперимент (пособие для следователей). – М., Госюриздат, 1958.
125. Денисюк С.Ф. Система тактичних прийомів обшуку: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.09. – Харків, 1999.
126. Денисюк С.Ф., Шепітько В.Ю. Обшук у системі слідчих дій (тактико-криміналістичний аналіз): Науково-практичний посібник. – Х.: Консум, 1999.
127. Денисюк С.Ф. Проблеми тактики обшуку в сучасних умовах боротьби з організованою злочинністю // Вісник Академії правових наук України. – 1999. – №1(16). – С. 224-227.
128. Дидковская С.П. Осмотр места происшествия при расследовании дел о насильственной смерти. – К., 1982.
129. Доспулов Г.Г. Психология допроса на предварительном следствии. – М.: Юрид. лит., 1976.
130. Дулов А.В., Нестеренко П.Д. Тактика следственных действий. – Мн.: Вышэйшая школа, 1971.
131. Дулов А.В. Судебная психология. – Минск: ВШ, 1973.

132. Дулов А.В. Психологическая подготовка участников к предстоящему следственному действию // Сибирские юридические записки. – 1971. – №2. – С. 94-104.
133. Ефимичев С.П., Кулагин Н.И., Ямпольский А.Е. Допрос. – Волгоград, 1978.
134. Ефимичев С.П., Кулагин Н.И., Ямпольский А.Е. Следственный осмотр. – Волгоград, 1983.
135. Жирный Г.Е., Лукьянчиков Е.Д. Опознание – вид криминалистической идентификации (становление, развитие) // Вопросы государства и права Украины. – Донецк, 1993. – С. 88-93.
136. Жигарев Е.С. Тактика использования служебных собак в деятельности органов внутренних дел: Учебное пособие. – М.: ВШМ МВД СССР, 1985.
137. Закатов А.А., Ямпольский А.Е. Обыск: Учебное пособие. – Волгоград: ВСШ МВД СССР, 1983.
138. Закатов А.А. Криминалистическое учение про розыск: Учебное пособие. - Волгоград: ВСШ МВС СРСР, 1988.
139. Закатов А.А. Тактика допроса потерпевшего на предварительном следствии: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.717. – Одесса, 1971.
140. Затримання та взяття під варту в Україні: стан, проблеми удосконалення законодавства та практики його застосування: Посібник / За ред. Беци О.В., Мельника М.І. – К.: Атіка, 2002.
141. Заяць Д.Д. Ситуаційний підхід до тактики перевірки показань на місці: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.09. – Харків, 2005. – 20 с.
142. Калинин А.Э. Освидетельствование в советском уголовном процессе. Львов, 1964.
143. Карнеги Д. Как приобретать друзей и оказывать влияние на людей: Пер. с англ. – К.: Наукова думка, 1989.
144. Карнеева Л.М., Ордынский С.С., Розенблит С.Я. Тактика допроса на предварительном следствии. – М.: Госюриздат, 1958.
145. Карнеева Л.М. Тактические основы организации и производства допроса в стадии расследования: Учебное пособие. – Волгоград: ВСШ МВД СССР, 1976.
146. Колмаков В.П. Тактика производства следственного осмотра и следственного эксперимента. – Харьков, 1956.
147. Колмаков В.П. Следственный осмотр. – М., 1969.
148. Коновалова В.Е., Шепитько В.Ю. Обыск: тактика и психология: Учебное пособие. – Харьков: Гриф, 1997.
149. Коновалова В.Е., Шепитько В.Ю. Криминалистическая тактика: теория и тенденции: Учебное пособие. – Харьков, 1997. – 256 с.
150. Коновалова В.Е. Психология в расследовании преступлений. – Харьков: Вища школа, 1978.
151. Коновалова В.Е. Допрос: тактика и психология: Учебное пособие. – Х.: “Консум”, 1999.
152. Коновалова В.Е. Тактика допроса свидетелей и обвиняемых. – Х.: Изд-во Харьковского гос. ун-та им. А.М. Горького, 1956.
153. Коновалова В.О. Негативні обставини і їх значення у розслідуванні злочинів // Радянське право. – 1958. – №6. – С. 41-56.
154. Коновалова В.Е., Сербулов А.М. Тактика допроса при расследовании преступлений. – К.: МВД УССР. СУ, 1978.
155. Коновалова В.Е., Сербулов А.М. Следственная тактика: принципы и функции. – К.: РИО МВД УССР, 1983.
156. Коновалов Е.Ф. Осмотр места происшествия (Состояние практики и пути повышения ее эффективности): Уч. пособ. – Мн.: МВШ МВД СССР, 1987.
157. Комарков В.С. Тактика предъявления доказательств на допросе обвиняемого: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.09. – Харьков, 1973.
158. Комарков В.С. Тактика допроса: Учебное пособие. – Харьков, 1975.

159. Комарков В.С. Психологические основы очной ставки: Лекция / В.С. Комарков. – Харьков: ХЮИ, 1976.
160. Комиссаров В., Гаврилов М., Иванов А. Обыск с извлечением компьютерной информации // Законность. – 1999. – №3. – С. 12-15.
161. Корухов Ю.М. Предъявление для опознания на предварительном следствии и в суде. – М., 1969.
162. Костров А.И. Проверка показаний свидетелей на предварительном следствии: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.09. – Минск, 1972.
163. Кочаров Г.И. Опознание на предварительном следствии. – М., 1995.
164. Косоплечев Н.П. Осмотр места происшествия по делам, связанным с применением огнестрельного оружия. М., 1956.
165. Кулагин Н.И., Порубов Н.И. Организация и тактика допроса в условиях конфликтной ситуации: Учеб. пособие / Под ред. М.И. Зырина. – Мн., 1977.
166. Кришевич О.В. Застосування тактичних прийомів для вирішення конфліктів на допиті // Право України. – 2001. – №3. – С. 66-68.
167. Крикунов А.Е., Маевский А.Ф. Тактика и психологические основы предъявления лица для опознания. – К.: НИиРИО КВШ МВД СССР, 1977.
168. Краткое пособие по осмотру места происшествия / Под ред. А.А. Горидько и З.И. Мурзина. – К., 1967.
169. Ларин А., Власов В. Предъявление предметов для опознания // Социалистическая законность. – 1974. – №6.
170. Лузгин И.М. Реконструкция в расследовании преступлений. – Волгоград, 1981.
171. Лукашевич В.Г. Тактика общения следователя с участниками отдельных следственных действий. – К.: НИиРИО КВШ МВД СССР, 1989.
172. Лукашевич В.Г. Криминалистическая теория общения: постановка проблемы, методика исследования, перспективы использования: Монография. – К.: Изд-во УАВД, 1993.
173. Лукьянчиков Е.Д. Криминалистическая идентификация объектов по следам памяти. – Донецк: Академия, 1998.
174. Лук'яничков Є.Д. Пред'явлення для впізнання при розслідуванні насильницьких злочинів // Бюлетень з обміну досвідом роботи МВС України. – 2001. – №131. – С. 3-6.
175. Лук'яничков Є.Д. Психологічний контакт і психологічний вплив у тактиці провадження слідчих дій // Бюлетень з обміну досвідом роботи МВС України. – 2002. – №138.
176. Лук'яничков Є.Д., Моїсєєв О.М. Пред'явлення для впізнання: Навчальний посібник. – Макіївка: Графіті, 1998.
177. Лукьянчиков Е.Д., Кузьмичев В.С. Тактические основы расследования преступлений: Учебное пособие / МВД СССР; КВШ. – К., 1989.
178. Лукьянчиков Е.Д., Кузьмичев В.С. Фактор внезапности при производстве неотложных действий по обеспечению возмещения материального ущерба // Пути совершенствования деятельности аппаратов органов внутренних дел. – Ташкент, 1987. – С. 87-91.
179. Лук'яничков Є.Д. Виклик на допит: правові, організаційні, тактичні аспекти // Наук. вісник НАВСУ. – 2003. - №2. – С. 228-232.
180. Лук'яничков Б.Є., Лук'яничкова В.Є. Освідування у справах про злочини, пов'язаних з незаконним бігом наркотиків // Тези доповідей науково-практичної конференції „Теорія та практика застосування чинного кримінального і кримінально-процесуального законодавства у сучасних умовах”. Ч.2: НАВСУ. – 2002. – С. 31-33.
181. Луцик А. Межі психологічного впливу на допитах // Вісник прокуратури. – 2002. – №3. - С. 93-95.

182. Лупиков В.Д. Проверка показаний на месте: (теоретические и практические аспекты): Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Акад. МВД СССР. – М., 1990.
183. Ляшук В.Н. Особенности и методы воздействия на лидеров преступного мира, содержащихся в условиях мест лишения свободы // Информационный бюллетень. – 1988. – №10 (1). – С. 42-45.
184. Любичев С.Г. Этические основы следственной тактики. – М.: “Юрид. лит.”, 1980.
185. Макаренко Є.І., Негодченко О.В., Тertiшник В.М. Огляд місяця події. Навчальний посібник. – Дніпропетровськ: ДЮІ МВС України, 2001.
186. Макаренко Є.І., Негодченко О.В., Тertiшник В.М. Експертизи на досудовому слідстві: Навчальний посібник. – Дніпропетровськ: ДЮІ МВС України, 2001.
187. Макаренко Є.І., Тertiшник В.М. Розшук і затримання осіб, підозрюваних у наркобізнесі. Навчальний посібник. – Д.: Юридична академія МВС, 2003. – 124 с.
188. Макаренко Є.І. Довідник дільничного інспектора міліції: Огляд місяця події. – Дніпропетровськ: Юридична академія МВС, 2004. – 210 с.
189. Макаренко Є.І. Тактика перевірки й уточнення показань на місці: Лекція. – Дніпропетровськ: Юридична академія МВС, 2004. – 12 с.
190. Макаренко Є.І. Розшук підозрюваних (звинувачених) у наркобізнесі. Навчальний посібник. – Д.: Юридична академія МВС, 2005. – 148 с.
191. Максудов И.Х. Осмотр места происшествия. Л., 1965.
192. Мацишин В.С., Піщенко Г.І. Огляд місяця у справах про фальшивомонетництво // Право України. – 2001. – №7. – С. 56-59.
193. Мацишин В.С. Особливості огляду місяця події у справах про фальшивомонетництво, вчинене з використанням комп'ютерної техніки // Криміналістичний вісник: Науково-практичний збірник. – К.: ДНДЕКЦ МВС України – НАВСУ. – Вип. 1. – С. 173-178.
194. Методичні рекомендації щодо пред'явлення для впізнання на попередньому слідстві № 5483/Кл: Головне слідче управління МВС України; НАВС України. – К., 2001. – 32 с.
195. Михайлов А.И., Юрин Г.С. Обыск. – М., 1971.
196. Мотлях О.І. Тактичні основи проведення обшуку у злочинах, пов'язаних з інформаційними технологіями // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. – 2002. – №2. – С. 157-159.
197. Мешкова В.С. Тактические особенности отдельных следственных действий при привлечении организатора (лидера) преступной группы к уголовной ответственности: Учебное пособие. – Калининград: КЮИ МВД РФ, 1998.
198. Миронов А.И. Осмотр места происшествия по делам об убийствах: Учебно-методическое пособие. – М., 1958.
199. Новиков С.И., Ярамышьян Ш.Ш. Следственный эксперимент при расследовании дорожно-транспортных происшествий: Учебное пособие. – К.: НИиРИО КВШ МВД СССР, 1986.
200. Основные процессуальные и криминалистические положения допроса обвиняемого / Под ред. Ш.М. Мажитова. – Алма-Ата, 1969.
201. Осмотр места происшествия: Практическое пособие / Под ред. А.И. Дворкина. – М.: “Юристь”, 2000.
202. Осмотр места происшествия: Справочник следователя. М., 1979.
203. Осмотр места происшествия и первоначальный наружный осмотр трупа: Метод. Рекомендации для студентов и врачей-интернов / Под ред. А.П. Загрядской. – Горький: Изд-во Горьковского мед. ин-та., 1982. – 38 с.
204. Осмотр места происшествия по делам о насильственной смерти. Пособие для следователей / Под ред. А.В. Дулова, Н.И. Порубова. Минск, 1995.

205. Осмотр трупа на месте его обнаружения. Руководство. (под ред. А.А. Малышева). – СПб: Издательство «Лань», 1997. – 288 с.: илл.
206. Основы борьбы с организованной преступностью: Монография / Под ред. В.С. Овчинского, В.Е. Эминова, Н.П. Яблокова – М.: «ИНФРА-М», 1996.
207. Осмотр места происшествия при расследовании отдельных видов преступлений / Под ред. Н.И. Клименко. – К.: НВТ «Правник», 2001.
208. Осмотр места происшествия: Справочное пособие / Под ред. Ю.Ф. Кравченко; МВД Украины; ЭКУ. – К.: Ортис, 1993.
209. Осмотр компьютерных средств на месте происшествия: Метод. рекомендации / М.В. Салтевский, М.Г. Щербаковский, В.А. Губанов. – Х.: Академия правовых наук Украины. НИИ изуч. проблем преступности, 1999.
210. Осмотр места происшествия: Справ. следователя / И.Е. Быховский, Е.Н. Викторова, Ю.А. Горинов и др.; Общ. ред. А.А. Леви. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Юрид. лит., 1982.
211. Осмотр места происшествия / Биленчук П.Д., Сервецкий И.В., Остапенко А.И. – К., 1993.
212. Попов В.И. Осмотр места происшествия / Под ред. В.А. Хвана. – М., 1959.
213. Порубов Н.И. Допрос в советском уголовном судопроизводстве. – Минск: ВШ, 1973.
214. Порубов Н.И. Научные основы допроса на предварительном следствии. – Минск: ВШ, 1978.
215. Порубов Н.И., Солонец С.А. Эффективность осмотра места происшествия и его роль в раскрытии и расследовании преступлений: Учебное пособие. – Мн.: МВШ МВД СССР, 1989.
216. Порубов Н.И. Тактика допроса на предварительном следствии: Учебное пособие. – М., 1998.
217. Поташник Д.П. Криминалистическая тактика. – М., 1998.
218. Подголин Е.Е. Тактика следственных действий. – Киев, 1997.
219. Петелин Б.Я. Психология осмотра места происшествия: Лекция. – Волгоград: ВСШ МВД СССР, 1981.
220. Разумов Э.А., Молибога Н.П. Осмотр места происшествия. – К.: РИО МВД Украины, 1994.
221. Ратинов А.Р. Судебная психология для следователей. – М.: ВШ МООП СССР, 1967.
222. Ратинов А.Р. Некоторые вопросы производства обыска // Вопросы криминалистики. – 1961. – №1-2 (16-17). – С. 179-202.
223. Ратинов А.Р. Обыск и выемка. – М.: Госюриздат, 1961.
224. Самошина З.Г. Вопросы теории и практики предъявления для опознания на предварительном следствии. – М., 1976.
225. Сафин Н.Ш. Допрос несовершеннолетнего подозреваемого в советском уголовном судопроизводстве (процессуальный и криминалистический аспекты). – Казань: Изд-во Казан. ун-та, 1990.
226. Сафронов С. Тактика проведения відтворення обстановки та обставин події при розслідуванні тілесних ушкоджень: її особливості // Право України. – 2001. – №1. – С. 64-67.
227. Синецкий О.В. Тактика проведения воспроизведения обстановки и обстоятельств события при расследовании уголовных дел об убийствах: Учебно-практическое пособие / Прок-ра Запорожской области. – Запорожье, 1999.
228. Соя-Серко Л.А. Проверка показаний на месте. М., 1966.
229. Соловьев А.Б. Очная ставка на предварительном следствии. М., 1970.
230. Соловьев А.Б. Использование доказательств при допросе. М., 1981.
231. Сокиран Ф.М. Сучасні концепції психологічного впливу на досудовому слідстві: Монографія / НАВСУ; В.Г. Гончаренко, ред. – К.: НВТ «Правник», 2002.
232. Следственные действия (процессуальная характеристика, тактические и психологические

особенности). Волгоград, 1985.

233. Следственные действия / Гаврилов А.К., Ефимичев С.П., Михайлов В.А., Туленков П.М. - Волгоград, 1994.
234. Следственный осмотр: Учебное пособие / Отв. ред. Кулагин Н.И. – Волгоград: ВСШ МВД СССР, 1983.
235. Стратонов В.М. Відтворення обстановки і обставин події як метод пізнання під час розслідування злочинів: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Нац. юрид. акад. України. – Х., 2001.
236. Строков І.В. Правомірність та неправомірність обману в слідчій діяльності // Науковий вісник НАВС України. - №3. – 2002. – С. 208-213.
237. Тактика и психологические основы допроса / Под ред. А.И. Винберга. – М.: “Юрид. лит.”, 1965.
238. Тертышник В.М. Обыск: Учебное пособие. – Харьков: Гриф, 1997.
239. Тертышник В.М. Задержание подозреваемого: содержание и процессуальная форма // Вопросы уголовного процесса и криминалистики - М.: ВНИИ МВД СССР, 1988.
240. Тертышник В.М., Фурман Н.А. Допрос на предварительном следствии. – Х.: Ксилон, 1996.
241. Терзчев Н.В. Некоторые вопросы следственного осмотра места преступления. М., 1955.
242. Тихоненко В.И. Операции по задержанию преступников. Лекция. – Омск, 1982.
243. Торбин Ю.Г. Освидетельствование на предварительном следствии / Под ред. И.М. Лузгина. Минск, 1983.
244. Уваров В.Н. Проверка показаний на месте. – М., 1982.
245. Удалова Л.Д. Тактико-психологические основы предъявления для опознания и достоверность его результатов: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.09 / УАВД. – К., 1992.
246. Удалова Л.Д., Пицхелаури Ш.О. Використання спеціальних знань у допиті неповнолітнього // Держава і право. – 2002. – №17. – С. 346-349.
247. Усманов У.А. Тактика допроса на предварительном следствии. – М., 2001.
248. Федоров Ю.Д. Тактика задержания. – Ташкент, 1975.
249. Федоров Ю. Д. Осмотр места происшествия. Ташкент, 1969.
250. Федоров Ю.Д. Логические аспекты осмотра места происшествия. – Ташкент: ТВШ МВД СССР, 1987.
251. Хайдуков Н.П. Тактико-психологические основы воздействия следователя на участвующих в деле лиц. - Саратов, 1984.
252. Хоменко Ф.В. Підготовка слідчого допиту обвинуваченого (Прокурорсько-слідча практика) // Радянське право. – 1975. – №10. – С. 35-40.
253. Хлынцов М.Н. Проверка показаний на месте. Саратов, 1971.
254. Цветков П.П. Опознание на предварительном следствии. – М.: Госюриздат, 1955.
255. Цветков П.П. Предъявление для опознание в советском уголовном процессе. – Л., 1962.
256. Циркаль В.В. Пред’явлення для впізнання за участю спеціаліста // Вісник Київського університету. Вип.. 31. – К., 1990. – С. 65-69.
257. Ципковский В.П. Осмотр места происшествия и трупа на месте его обнаружения. – К.: Госмедиздат УССР, 1960. – 320 с.
258. Цимбал М.Л. Тактика огляду місця події при розслідуванні пожеж: Автореф. дис... канд. юрид. наук. – Харків, 1999.
259. Цыпленкова Е.В. Тактика проверки показаний обвиняемого на предварительном следствии: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Свердловский юрид. ин-т. – Свердловск, 1991.
260. Чаплинський К.О. Організація і тактика слідчих дій при розслідуванні злочинів, учинених організованими злочинними угрупованнями: Монографія – Д.: Юридична академія МВС, 2004.

261. Чаплинський К.О. Тактика проведення окремих слідчих дій: Монографія – Д.: Юридична академія МВС, 2006.
262. Чаплинський К.О. Тактика пред'явлення для впізнання при розслідуванні злочинів проти життя, здоров'я, волі та статевої недоторканості особи: Навчально-практичний посібник. – Дніпропетровськ: УМВС України в Дніпропетровській області; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2007. – 94 с.
263. Шобик Б.И. Проверка и уточнение показаний на месте. – Хабаровск, 1987.
264. Шмидт А.А. Тактические основы распознавания ложных показаний и изобличения лжесвидетелей (Криминалистическое и криминологическое исследование). – Свердловск, 1973.
265. Шепітько В.Ю. Тактика огляду місця події: Лекція. – Харків: Укр. Держ. юрид. акад., 1994.
266. Шепітько В.Ю. Тактика расследования преступлений, совершаемых организованными группами и преступными организациями. – Х., 2000.
267. Юсупов В.В. Організація і тактика перевірки алібі у досудовому слідстві: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.09 / НАВСУ. – К., 2005.
268. Ямпольский А.Е. Психология допроса подозреваемого: Учебное пособие. – Волгоград: ВСШ МВД СССР, 1978.
269. Янушко В.И. Тактика задержания подозреваемых. – Минск, 1981.
270. Ярамышьян Ш.Ш. Следственный эксперимент при расследовании автотранспортных происшествий: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Харьковский юрид. ин-т. – Харьков, 1982.
271. Аленин Ю.П., Колесник С.С. Взаимодействие при раскрытии и расследовании корыстно-насильственных и половых преступлений. – Одесса-Симферополь, 1995.
272. Бахин В.П. Особенности расследования заказных убийств: Лекция. – К.: НАВДУ, 1999.
273. Бахин В., Байжасаров Б., Когамов М. Методика расследования заказных убийств: Учебное пособие. – Алматы: Оркениет, 2000.
274. Берназ В.Д. Особливості використання знань психології під час розслідування злочинів, пов'язаних з наркобізнесом // Науковий вісник Юридичної академії МВС. – 2003. – Спец. випуск № 1. – С. 295-300.
275. Берназ В.Д. Сучасні психологічні можливості пошуково-доказової роботи слідчого // Актуальні проблеми боротьби зі злочинністю. – Запоріжжя. – 2002. – Ч.2. – С. 7-12.
276. Бояров В.И. Убийства, совершенные в процессе противостояния организованных преступных группировок (особенности расследования): Методическое пособие. – Харьков: “КримАрт”, 1998.
277. Быков В.М. Лидерство в преступных группах // Законность. – 1997. – №12. – С. 37-40.
278. Быков В.М. Криминалистическая характеристика преступных групп / МВД СССР. – Ташкент: Ташкентская высшая школа, 1986.
279. Гросс Г. Руководство для судебных следователей как система криминалистики. – С-Пб., 1908.
280. Горелов Е.А. Тактика использования оперативно-розыскных данных при расследовании преступлений: Методическое пособие / Под ред. Л.Н. Гусева. – М., 1964.
281. Гриб В.Г. Противодействие организованной преступности: Учебное пособие для вузов / Под ред. А.И. Гурова, В.С. Овчинского. – М.: ИНФРА-М., 2001.
282. Гурев М.С. Убийства на “разборках” (методика расследования). – СПб: Питер, 2001.
283. Джужа О.М., Іващенко В.О. Проблеми протидії секс-бізнесу (кримінологічні та кримінально-правові аспекти): Науково-практичний посібник / МВС України. – К.: НАВСУ, 2000.
284. Джужа О.М., Моїсєєв О.М. Проблеми потерпілого від злочину: (кримінологічний та

- психологічний аспекти): Навчальний посібник / МВС України. – К.: УАВС, 1994.
285. Дулов А.В. Тактические операции при расследовании преступлений. – М., 1979.
286. Зарубей В.В. Організація і тактика розкриття та розслідування квартирних крадіжок, вчинених іноземцями: : Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.09. – К., 2005.
287. Здоровко С.Ф. Типові тактичні операції при розслідуванні вбивств, вчинених організованими злочинними групами: Метод. рекомендації. – Харків, 2002.
288. Зорин Г.А., Танкевич О.В. Понятие и основные признаки транснациональной преступности. – Гродно: Изд-во Гродненского филиала “Негосударственного института современных знаний”, 1997.
289. Зорин Г.А., Танкевич О.В. Криминалистическая характеристика транснациональных преступных групп. – Гродно: Изд-во Гродненского филиала “Негосударственного института современных знаний”, 1997.
290. Карпов Н.С., Євдокіменко С.В. Злочинна діяльність / Наукове видання під ред. В.П. Бахіна. – К., 2001.
291. Карпов Н.С. Теоретичні основи та практика використання передового досвіду органів внутрішніх справ у протидії злочинній діяльності / Під наук. ред. В.П. Бахіна / Монографія. – К.: НАВСУ, 2003. – 124 с.
292. Карпов Н.С. Злочинна діяльність: Монографія. – К.: Вид-во Семенко серія, 2004. – 310 с.
293. Каневский Л.Л. Организация расследования и тактика следственных действий по делам несовершеннолетних: Учебное пособие / М-во высш. и сред. образования РСФСР. Башкирский гос. ун-т им. 40-летия Октября. – Уфа, 1978.
294. Козаченко И.П. Документирование преступных действий: Лекция / МВД СССР. КВШ. Кафедра ОР. – К., 1988.
295. Колисниченко А.Н. Розыск. – В кн.: Криминалистика. – М., 1963.
296. Кондратьев Я.Ю., Сервецький І.В., Петров В.В., Ніколаюк С.І. Організована рекетирська діяльність і засоби запобігання та викриття: Навчальний посібник. – К.: НАВСУ, 1997.
297. Коновалова В.Е. Убийство: искусство расследования: Монографія. – Харьков: Факт, 2001.
298. Контемиров В.Т. Криминалистическая характеристика групп в сфере организованной преступности: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.09 / МВД РФ ВСШ. – Волгоград, 1992.
299. Куликов В.И. Обстановка совершения преступлений и ее криминалистическое значение: Автореф. дис ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / МГУ. – М., 1983.
300. Куликов В.И. Основы криминалистической теории организованной преступной деятельности. – Ульяновск: МГУ, 1994.
301. Курашвили Г.К. Изучение следователем личности обвиняемого. М., 1982.
302. Криминалистическое обеспечение деятельности криминальной милиции и органов предварительного расследования / Под ред. Т.В. Аверьяновой, Р.С. Белкина. – М.: Новый Юрист, 1997.
303. Лазутко В.І., Сервецький І.В., Шеломенцев В.П. Організація і тактика оперативно-технічного документування: Монографія / За ред. Я.Ю. Кондратьєва. – К.: НАВСУ, 2000.
304. Лисиченко В.К., Когутич І.І. Негативні обставини та їх значення в розслідуванні злочинів: Монографія. – К.: ДІА, 2002.
305. Литвинчук А.А. Методика расследования краж, грабежей и разбойных нападений, совершаемых организованными группами преступников - гастролеров: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Уральская гос. юрид. академия. – Екатеринбург, 1994.
306. Лісогор В.Г. Криміналістичне забезпечення збереження таємниці досудового слідства: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.09 / НАВС України. – К., 2003. – 20 с.
307. Лісогор В.Г. Криміналістичне забезпечення збереження таємниці досудового слідства:

- Науково-практичний посібник. – Д.: Юрид. академія МВС. – 2005. – 156 с.
308. Лісогор В.Г. Тактичні прийоми збереження таємниці досудового слідства під час проведення обшуку // Науковий вісник Юридичної академії МВС. – № 3. – 2004. – С. 334-338.
309. Лубин А.Ф. Противодействие расследованию. – Нижний Новгород, 1994.
310. Лукьянчиков Е.Д. Особенности расследования преступлений несовершеннолетних: Учеб. пособ. – К.: НИиРИО КВШ МВД СССР, 1990.
311. Лукьянчиков Е.Д., Лищенко Н.Д. Организация и тактика борьбы с умышленными убийствами: Лекция. – К., 1984.
312. Лук'янчиков Є.Д. Методологічні засади інформаційного забезпечення розслідування злочинів: Монографія. – К.: НАВСУ, 2005. – 360 с.
313. Лускатов О.В. Особенности расследования злочинів минулих років: Лекція. – Д.: Юридична академія МВС, 2003. – 36 с.
314. Лускатов О.В. Методика розслідування ухилень від сплати податків: Лекція. – Д.: Юридична академія МВС, 2003. – 32 с.
315. Лускатов О.В. Методика розслідування злочинів проти громадської безпеки: Лекція. – Д.: Юридична академія МВС, 2003. – 88 с.
316. Макаренко Е.И. Особенности расследования краж из квартир, совершаемых группой лиц: Учеб. пособие / МВД СССР. ТВШ – Ташкент: НИиРИО, 1986.
317. Макаренко Е.И. Расследование разбойных нападений с проникновением в жилище. – Ташкент, 1991.
318. Матусовский Г.А. Экономические преступления: криминалистический анализ. – Харьков: Консум, 1999.
319. Медведев С.И. Негативные обстоятельства и их использование в раскрытии преступлений: Учебное пособие. – Волгоград: ВСШ МВД СССР, 1973.
320. Методика расследования заказных убийств: Учебное пособие. – Алматы: Оркениет, 2000.
321. Організація роботи по виявленню, викриттю та попередженню злочинів в економічній сфері. Агропромисловий комплекс: Навчальний посібник / За ред. М.В. Джиги, Я.Ю. Кондратьєва. – К.: НАВСУ, 2000.
322. Організована злочинність в Україні / М.І. Камлик, Б.В. Романюк, В.Д. Сущенко та ін. / За ред. Я.Ю. Кондратьєва. – К.: НАВСУ, 1999.
323. Организованная преступность: тенденции, перспективы борьбы: Монография. – Владивосток: Изд-во Дальневост. ун-та, 1999.
324. Попередження, розкриття та розслідування бандитизму: Методичні рекомендації / В.І. Антипов, І.В. Джемига, Я.Ю. Кондратьєв та ін. – К.: УАВС, 1996.
325. Пяковський В.В. Методика розслідування торгівлі людьми: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.09 / НАВСУ. – К., 2004.
326. Расследование преступлений: Руководство для следователей / Под общ. ред. И.Н. Кожевникова – М., 1997.
327. Сервецький І.В. Організація і тактика боротьби з організованою злочинністю: Лекція / Україна. МВС. НАВС. Кафедра ТПОПР. – К., 1999.
328. Синєокий О.В. Планування та організація розслідування кримінальних справ про умисні вбивства, які скоєні в умовах неочевидності: Науково-практичне видання для прокурорів, слідчих та оперативних працівників карного розшуку. – Запоріжжя: Дике Поле, 1999.
329. Снигерев А.П., Макаренко Е.И. Раскрытие, расследование и предупреждение краж из квартир. – Х., 1994.
330. Сущенко В.Д. Тіньова економіка та організована економічна злочинність: Навчальний посібник / МВС України. НАВСУ. – К., 1999.

331. Тимошенко Б.Ф. Новые возможности раскрытия заказных убийств, терактов и других тяжких преступлений. – Харьков, 1997.
332. Транснациональная организованная преступность: дефиниции и реальность: Монография. – Владивосток: Изд-во Дальневост. ун-та, 2001.
333. Федченко В.М. Розслідування злочинів слідчою та слідчо-оперативною групою: правові та організаційні засади: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.09 / НАВСУ. – К., 2005.
334. Чаплинський К.О. Організація і тактика слідчих дій при розслідуванні злочинів, учинених організованими злочинними угрупованнями: Монографія – Д.: Юридична академія МВС, 2004.
335. Шакун В.І. Особливості вчинення злочинів у великих містах: Навчально-практичний посібник / МВС України; УАВС. – К., 1995.

ІНТЕРНЕТ ВИДАННЯ

Електронні українські видання

1. Адвокатура: <http://advocatura.kiev.ua>
2. Вісник НАДУ: <http://www.academy.kiev.ua/visnadu.html/>
3. Вісник прокуратури: <http://www.gpu.gov.ua/control/uk/publish/article/infoartid/>
4. Іменем закону: <http://www.imzak.org.ua/index.php/presentation/>
5. Інтернет-адвокат: <http://www.ia.org.ua/>
6. Криминал експрес: <http://www.crim.delovoy.com/>

Електронні російські видання

7. Адвокат: <http://www.aha.ru/laweco/adv.htm/>
8. Російський адвокат: <http://gra.webzone.ru/ruslawyer/>
9. Сибірський юридический вестник <http://www.law.edu.ru/magazine/magazine.asp>

Контрольні питання, що виносяться на підсумковий модульний контроль

1. Предмет криміналістики. Система криміналістики.
2. Методи та завдання криміналістики.
3. Криміналістика у системі юридичних наук, її зв'язок з іншими науками.
4. Поняття та наукові основи криміналістичної ідентифікації.
5. Види криміналістичної ідентифікації.
6. Об'єкти та суб'єкти криміналістичної ідентифікації.
7. Поняття криміналістичної діагностики та прогнозування їх значення..
8. Використання даних інформаційних систем у діяльності з розслідування злочинів.
9. Сучасні інформаційні системи МВС України та міжнародні криміналістичні обліки.
10. Процесуальні форми використання спеціальних знань при розслідуванні злочинів.
11. Непроцесуальні форми використання спеціальних знань при розслідуванні злочинів.
12. Функції спеціаліста при проведенні слідчих (розшукових) дій.
13. Поняття судової експертизи та її види.

14. Система експертних установ в Україні.
15. Техніко-криміналістичні засоби і методи збирання речових доказів, слідів злочину.
16. Методи та види фотозйомки при проведенні слідчих (розшукових) дій.
17. Правила використання аудіо-, відеозапису при проведенні слідчих (розшукових) дій.
18. Об'єкти дослідження в трасології.
19. Класифікація слідів в трасології. Збирання та вилучення слідів при проведенні слідчих (розшукових) дій.
20. Сліди ніг людини, їх ознаки. Використання при розслідуванні злочинів.
21. Способи виявлення та правила фіксації слідів ніг та взуття.
22. Будова та властивість папілярних візерунків рук. Використання при розслідуванні злочинів.
23. Способи виявлення та правила фіксації слідів рук.
24. Сліди транспортних засобів та їх використання при розслідуванні злочинів.
25. Способи виявлення та правила фіксації слідів транспортних засобів.
26. Сліди знарядь зламу та інструментів, їх використання при розслідуванні злочинів.
27. Способи виявлення та правила фіксації слідів знарядь зламу та інструментів.
28. Об'єкти криміналістичної балістики. Поняття та види вогнепальної зброї.
29. Сліди застосування вогнепальної зброї.
30. Правила огляду вогнепальної зброї, боєприпасів, вибухових пристроїв.
31. Завдання, що вирішуються судово-балістичною експертизою.
32. Криміналістичне поняття документу-речового доказу.
33. Правила огляду документів. Їх зберігання.
34. Завдання та об'єкти техніко-криміналістичного дослідження документів.
35. Способи та ознаки підробки документів.
36. Ознаки підробки печаток, штампів та друкарських текстів.
37. Поняття почерку та його ознаки.
38. Поняття письмової мови та її ознаки.
39. Завдання почеркознавчої експертизи.
40. Завдання авторознавчої експертизи.
41. Правила підготовки та призначення почеркознавчої та авторознавчої експертиз.
42. Види зразків почерку та письмової мови, вимоги до них.
43. Поняття мікрооб'єктів та їх класифікація в криміналістиці.
44. Проблеми виявлення, фіксації та дослідження мікрочастинок.
45. Поняття і наукові засади криміналістичної одорології. Завдання і можливості використання запахових слідів людини в розкритті та розслідуванні злочинів.
46. Основні засоби збору і консервації запаху людини. Застосування собак-детекторів для розшуку

і встановлення підозрюваних.

47. Поняття зовнішності людини, її властивості та ознаки.
48. Правила опису зовнішності людини методом словесного портрету.
49. Джерела інформації про зовнішності людини.
50. Суб'єктивні портрети зовнішності людини.
51. Поняття, предмет та значення криміналістичної тактики, як розділу криміналістики.
52. Поняття тактичного прийому, тактичної комбінації, тактичної операції, слідчої ситуації. Їх практичне значення при розслідуванні злочинів.
53. Види та цілі слідчого огляду.
54. Тактика огляду міста події.
55. Основні та допоміжні способи фіксації результатів огляду місця події.
56. Цілі й тактика проведення освідування.
57. Поняття, види, етапи та стадії допиту.
58. Підготовка до проведення допиту.
59. Особливості допиту підозрюваних.
60. Особливості допиту потерпілих, свідків.
61. Тактичні особливості допиту неповнолітніх.
62. Тактичні особливості допиту в режимі відеоконференції.
63. Тактика проведення одночасного допиту двох чи більше осіб.
64. Цілі та види пред'явлення для впізнання.
65. Підготовка та проведення впізнання людей.
66. Підготовка та проведення впізнання речей.
67. Тактичні особливості пред'явлення для впізнання в режимі відеоконференції.
68. Цілі та види обшуку. Об'єкти пошуку.
69. Тактика обшуку в приміщенні.
70. Тактика особистого обшуку.
71. Виїмка кореспонденції.
72. Поняття, види та мета проведення слідчого експерименту.
73. Підготовка до проведення й тактика слідчого експерименту.
74. Оцінка ходу та результатів слідчого експерименту.
75. Поняття криміналістичної методики, її структура та взаємозв'язок з криміналістичною технікою та тактикою.
76. Зміст та значення криміналістичної характеристики злочину.
77. Поняття версії. Класифікація та види криміналістичних версій.
78. Правила побудови та перевірки версій.

79. Особливості планування та організації розслідування злочинів.
80. Криміналістична характеристика вбивств.
81. Типові слідчі ситуації та версії, відповідні слідчі та інші дії, які проводяться на початковому етапі розслідування вбивств.
82. Особливості проведення окремих слідчих дій при розслідуванні вбивств.
83. Криміналістична характеристика злочинів проти безпеки руху та експлуатації транспортних засобів.
84. Типові слідчі ситуації та версії, відповідні слідчі та інші дії, які проводяться на початковому етапі розслідування злочинів проти безпеки руху та експлуатації транспортних засобів.
85. Криміналістична характеристика крадіжок.
86. Типові слідчі ситуації та версії, відповідні слідчі та інші дії, які проводяться на початковому етапі розслідування крадіжок.
87. Особливості проведення окремих слідчих дій при розслідуванні крадіжок.
88. Криміналістична характеристика шахрайства.
89. Типові слідчі ситуації та версії, відповідні слідчі та інші дії, які проводяться на початковому етапі розслідування шахрайства.
90. Особливості проведення окремих слідчих дій при розслідуванні шахрайства.
91. Криміналістична характеристика розслідування злочинів, пов'язаних з виникненням пожеж.
92. Типові слідчі ситуації та версії, відповідні слідчі та інші дії, які проводяться на початковому етапі розслідування злочинів, пов'язаних з виникненням пожеж.
93. Особливості проведення окремих слідчих дій при розслідуванні злочинів, пов'язаних з виникненням пожеж.
94. Криміналістична характеристика злочинів, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів.
95. Типові слідчі ситуації та версії, відповідні слідчі та інші дії, які проводяться на початковому етапі розслідування незаконного обігу наркотиків.
96. Особливості проведення окремих слідчих дій при розслідуванні злочинів, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів.

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до семінарських занять з дисципліни

«КРИМІНАЛІСТИКА»

*(для студентів денної, заочної та вечірньої форми навчання
спеціальності 7.03040101 «Правознавство»)*

Укладачі:

С.Г. Качурін

О.А.Мезеря

Б.Г.Розовський

Редактор

Техн. редактор _____

Оригінал-макет

Підписано в друк

Формат 60x84 1/16. Папір офсетний. Гарнітура Times.

Друк офсетний. Усл.печ.л. ____ Усл. кр.-от. 2,25. Уч.-изд.л. ____

Тираж 100 экз. Издат. № ____ . Замовлення № ____ . Ціна договірна.

Видавництво

Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля
91034, м. Северодонецьк